

STRÖMS
HEMBYGDS-
FÖRENING 1937

Ströms Hembygdsförenings årspublikation 1937

SJUNDE ÅRGÅNGEN

Redigerad av Alfred Mattesson

Foto. Aug. Lundholm.

Portal till Långögården. (Se texten till bild 5 å sid. 43.)

Å omslaget motiv från Ringvattensbonaden efter teckning av Greta Nilsson.

Jämtlands-Tryckeriet, Strömsund 1937.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

Bild 1 och 2. Antependier för Ströms kyrka.

„ 3. Gård i Tullingsås.

„ 4. „ „ Strömsund.

„ 5. „ å Långön.

	sid.
Folkminnen från Ström av <i>Carl Lindberg</i>	1-25
(Fortsättning från årspublikationen 1936.)	
Vidjor och vidjetrygor av <i>Levi Johansson</i>	26-33
För trettio år sedan av <i>Gunnar Löfvenmark</i>	33-40
Ströms hembygdsförenings ekonomiska ställning den	
31 dec. 1936	40
Medlemsförteckning	41-42
Text till bilderna 1-5	43
Föreningsmeddelande	44

Anm.: Sidorna 1-12 tryckta å Appelbergs Boktryckeri A.-B., Uppsala.

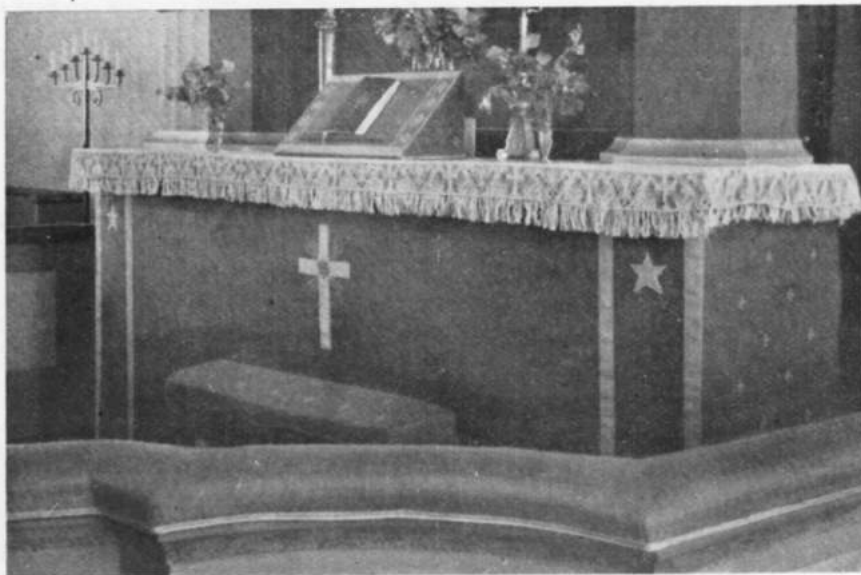

Bild 1. Antependium i grönt för Ströms kyrka. (Se texten sidan 43.) Foto. Aug. Lundholm.

Bild 2. Antependium i vitt för Ströms kyrka. (Se texten sidan 43.) Foto. Aug. Lundholm.

Bild 3. Per Erikssons gård i Tullingsås. (Se texten sidan 43.) Foto. Aug. Lundholm.

Bild 4. Elise Svenssons gård i Strömsund. (Se texten sidan 43.) Foto. Aug. Lundholm.

Folkminnen från Ström.

Den publicering av folkminnen från Bonäset, som påbörjades i föregående årspublication, fortsattes här.

Följande tryckfel i föreg. årgång rättas: s. 8 rad 3 *håim* skall vara *håim*, s. 13 rad 2 *lilté* skall vara *lilté*. — I fråga om tecknet *ø*, som i föreg. årgång (jämför där s. 2 not 4) använts för två olika ljud, kan nu meddelas, att *ø* (ev. *o*) är det lämpliga tecknet i flertalet fall. I följande ord i föreg. årgång borde dock ha använts *s* (som i målet är noga skilt från *ø*): s. 6 rad 24 och 28 *höjd*, s. 8 rad 35 *höjade*, s. 10 rad 18 *sover*, rad 33 *Höga*, s. 12 rad 13 *Öjaren*. Vidare märkes, att det s. 3 nämnda tecknet *ˆ* ej använts vare sig i denna eller föreg. årgång utan ersatts med *'* (som dock på andra — och flera — ställen använts endast för att utmärka starkt bitryck) eller *ˆ*. Slutligen kan observeras, att på grund av meddelarnas uttalsvanor uppteckningarna förete fler accentuerade stavelser (särskilt sådana med starkt bitryck) än som vanligen är fallet i dialekten.

Jag begagnar tillfället att framföra ett hjärtligt tack till mina meddelare, familjen Anders Ersson, som med sitt stora intresse för hithörande ämnen ej lämnat någon möda ospard att göra uppteckningarna så noggranna som möjligt. Sven Ersson har särskilt granskat landsmålet, såväl i manuskript som i korrektur, och därvid kunnat göra åtskilliga rättelser och förbättringar.

Carl Lindberg.

Visor.

*v gūnel i būsēm,
hu stō po n stōrē stāzn
o lūra tē lūrv,
sa dv hēulas olt hāzm:
"tūl tūlar i tōvan!
tōlv rōvvr i skōyan!
smahūvvn dēy dēm,
bjālkūv sprēy dēm,
stōrōksn jšāu! dēm
lōgt vēst em mōrv fjāl".*

Melodi till visan återges efter uppteckning av Anders Ersson i Jämten 1926, s. 107.

*stōkōra myrmūn!
slātmyrv hēv hūn.
vūlisa jēlūbānv,
sēm fa stīj pōnē grānv!*

En liten fågel i ett bur
mellan de fyra murar,
han sjunger väl efter sin natur,
fast hjärtat är bedrövat.

Anm. Visan innehåller med smärre avvikelser delar av stroferna 2—5 i Wivallius' dikt Ach, Libertas.

*noy ēlten vērt ja, va n fār man vār.
hūn vār en trēgojmcēstvr.
hūn vā n gānsko dūktīj kār.
hūn hāde tōlv par hāstvr.
jšūvvn hād n bōra tvā,
mēn utav bēstv slāyēt.
ja kēn no nēstvn svērē pā
dēm mjōlka fūla kārē.*

Hon Gunhild i bodarna,
hon stod på en stor en sten
och lurade¹² i luren,
så det hördes allt¹³ hem:
"Tull Tuller i Toven!
Tolv rövare i skogen!
Småhundarna dängde de,
bjällkon sprängde¹⁴ de,
storoxen körde de
långt väster om Mora fjäll".

Stackare myrman!¹⁵
Slätmyren¹⁶ har han.
Välese¹⁷ gätselnbarnen¹⁸,
som få stiga under granen!

Han vill fast håll^{18 1/2} i ödemarken vandra
än sitta i ett bur av gull
och taga mat av andra.

Nog alltid vet jag, vad han far min var.
Han var en trädgårdsmästar'.
Han var en ganska duktig karl.
Han hade tolv par hästar.
Korna hade han bara två,
men utav bästa slaget.
Jag kan nu nästan svära på
de mjölkade fulla karet.

¹² Blåste. — ¹³ Ända. — ¹⁴ Jagade till döds. — ¹⁵ Man, som är på myrslåtter.
— ¹⁶ Trädlös myr (utan skydd mot oväder). — ¹⁷ Lyckliga. — ¹⁸ Vallbarn. — ^{18 1/2} Mycket hellre.

iætrun hæð n öva n bágg,
 o jsilun uten ända.
 o færv va no fin o frágk,
 o lámv kæt i ända.
 sa hæð n i litv rö i mærv,
 sam vá sa brá ta skölv.
 dv vá na int sa stót basværv
 ta fýra ta kvín o mýlv.
 dv vá n góg hon jseu! i káp
 mv n hørgefjögka,
 sa jseu! n dá, sa mærv sprák;
 sa lógv n dar o stögka.

smastófun fýr o fém
 kápspróga po iðla.
 fák it gjæft sv öl i sœv,
 sa kúta dem hárm o skræla.

Anna är min ädla skatt och gåva,
 fast jag hellre vill hos Kajsa sova.
 Maria är ändå min bästa vän.
 Magdlena är min enda ros,
 den vill jag gärna sova hos.
 Sist vill jag vända mig till Lena,
 däreft till Brita-Stina sköna.
 Stina aldrig jag förglömmar.
 Varje natt jag Josefina drömmar.
 Eva, Lisa, Lotta stå i ra'.

ákt góktata iðla,
 hær fins læprv it sælv.
 tólv fêlv for lápan,
 sœks fêlv for jseu! i.

Getterna hade han över en bank¹⁹,
 och killarna²⁰ utan ände.
 Och fåren var nu fin och frank²¹,
 och lammen kåt²² i ända.
 Så hade han en liten röd en mærr,
 som var så bra att skala.²³
 Det var nu inte så stort besvär
 att²⁴ fara till kvarn och mala.
 Det var en gång han körde i kapp
 med honom Herrgårds-Jonke,
 så körde han då, så mærren sprack;
 så låg hon där och stänka'.

Småstårsorna²⁵ fyra och fem
 kappsprungo på gärdet.
 Fick inte gifta sig alla i sänder²⁶,
 så kutade de hem och skralade.²⁷

Det var en gång en slarvsoldat,
 han skulle sin bonn att gästa.
 Han slarva ikring så gott han kunn,
 han tog sig en sup till bästa.
 Han supp se²⁸, han supp se
 han darr, darr, darr.
 Han super sig så fuller,
 han dimlade omkuller.

Akt goktete jelje²⁹,
 här finns lappar att sälja.
 Tolv skilling för lappen,
 sex skilling för tjötan.³⁰

¹⁹ Ganska många. — ²⁰ Killingarna. — ²¹ Pråktiga. — ²² Ystra. — ²³ Springa
 fort. — ²⁴ Egentligen: till (att). — ²⁵ Småflickorna. — ²⁶ På en gång. — ²⁷ Gråto
 högljutt. — ²⁸ Söp så. — ²⁹ Något förvanskad lapska: Ett, två, fyra (medd. av Docent
 V. Jansson). — ³⁰ Lappkvinnan.

En lapptjöta skall ha sjungit på ett bröllop:

*nog sóg ja, där va nöden:
 dem skóva grýtun væl.
 ja sóg it nã òna mât
 en lita kórveskin.
 ja drák no sváta vátna
 mît po dæras ýgv.*

Nog såg jag, där var nöden:
 de skovade³¹ grytorna väl.
 Jag såg inte någon annan mat
 än litet korveskinn.
 Jag drack nu svarta vattnet
 mitt på³² deras ögon.

*Nidvisa om en klockare i Ström (på 1800-talet) med familj, kända
 för sin tjuvaktighet.*

*v klökrbrítu fœl hó,
 o klökurn fœl ýnkré,
 v julíann fœl hæsré,
 o v kára fœl álta som é.*

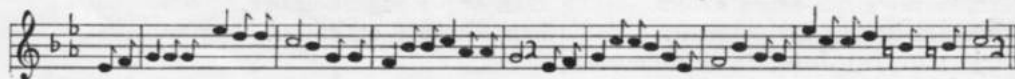
Hon Klockar-Brita stjal hö,
 och klockaren stjal järnskräde,
 hon Juliana stjal hässjerö³³,
 och hon Karin stjal allt det som är.

Nidvisa, lagd i munnen på bonden N. N. i *. Författad omkring år 1870.

*öldriy fins sa förnöysamv klütur,
 som v kára ha fót uta méy,
 sælfsasklütun o dæsv o rínzan,
 som v kára ha fót uta méy.*

Aldrig finns så förnöjsamma³⁴ klutar³⁵,
 som hon Karin³⁶ har fått utav mig,
 silkesklutarna och dosan och ringen,
 som hon Karin har fått utav mig.

Melodi härtill, upptecknad av meddelaren:

Visor, som sjungas för barn.

“Lill-Pelle på Mullebacken,
 svarthatten å blårocken,
 kom fria till mej!” —

“När rågen blir mogen,
 väx’ långer som skogen,
 då gifter jag mej”.

³¹ Skrapade. — ³² Inför. — ³³ Hässjestänger. — ³⁴ Här: som förnöjer, trevlig.
 — ³⁵ Huvudkläden. — ³⁶ N. N:s hustru.

"Lill-Pelle, spring fort, då det lider — "Nä, je vill int gå dit för mång tusen
 mot kvällen! dukater,
 Far och mor gå i säng. Kom, följ för där e loppor å där e lus å många andra
 små saker".
 små³⁷ på hjällen!"³⁸

Anm. Efter uppteckning från Gåxsjö av R. Gothe återges visan i något avvikande form i Jämten 1927, s. 160, där även melodi meddelas.

*Lill-Pelle, spring kring!
 Ge småstårsorna³⁹ en guldring,
 ge småpojarna skuluvattnet⁴⁰,
 så de tullra⁴¹ ikring!*

Lill-Pelle, spring kring!
 Ge småstårsorna³⁹ en guldring,
 ge småpojarna skuluvattnet⁴⁰,
 så de tullra⁴¹ ikring!

*Lill-Pelle, jo je,
 jodille å attje.
 Attje göjtje röjtje jo.⁴²
 Gack icke på hjällen! (Eller:)
 Kom till mig på hjällen!*

Lill-Pelle, jo je,
 jodille å attje.
 Attje göjtje röjtje jo.⁴²
 Gack icke på hjällen! (Eller:)
 Kom till mig på hjällen!

Känner du gutten, som fria till mej?
 Den gula skinnbyxan han bar uppå
 sej.
 Plom, plom, plom, far en liten lej.

Ett, två, tre, fyra, låt oss lustiga⁴³ vara!
 När sorgen kommer, så låter henne fara!
 Bromsarna surra, katta slår på trumma,
 fyra mysser⁴⁴ gå i dans, så hela jorden
 dundrar.

Katten och killingen
 kappträtte om vällingen.
 Katten tog killingen
 och kastade upp i vällingen.
 "Aj, aj", sade killingen,
 "du bränner mej i vällingen!"
 — "Jam, jam", sade katten,
 "du skull ha lett ma⁴⁵ fått hatt 'en".

Kråkan sitter på ladutak
 och snattrar med sina döttrar.
 "Vart ska vi flyga? Vi fryser om våra
 fötter."
 — "Jo, vi ska flyga till Dannemark
 och köpa skor för en halv mark."
 För tri och tretti pepparkorn
 spelar katten på silverhorn.

*Filegöken, som satt på taket
 och gol, så det vitade⁴⁶ i filegapet:
 "Stackars bonden, som file⁴⁷ mistar,
 filegöken, hå hå!"*

Filegöken, som satt på taket
 och gol, så det vitade⁴⁶ i filegapet:
 "Stackars bonden, som file⁴⁷ mistar,
 filegöken, hå hå!"

³⁷ Mig. — ³⁸ Hösken. — ³⁹ Småflickorna. — ⁴⁰ Diskvattnet. — ⁴¹ Rulla. —
⁴² Lapska? — ⁴³ Glada. — ⁴⁴ Möss. — ⁴⁵ Låtit mig. — ⁴⁶ Lyste vitt. — ⁴⁷ Grädden.

*gammeltjæringun þó ómnu lögy —
týst, tala int om det!
ðær ramlade ðæm, o ðær skramlade ðæm —
týst, tala int om det!*

Gammelkæringarna på ugnen låg —
tyst, tala inte om det!
Där ramlade⁴⁸ de, och där skramlade de —
tyst, tala inte om det!

Vaggvisor.

*túsa li lúl,
kòkgrýtu væl fúl.
kóm tri súltu mògyv.
æn e hólt
o ðnær skák
o træn fúl mæ plögyv.*

Tusse li lull,
kokgrytan varder full.
Kommer tre svultna mågar.
En är halt
och anden skack⁴⁹
och tredjen full med plåga.

*túsa, súla, líta sín,
mór gæk út, hu kóm fæl in.
fár fšör ta lögbro,
fšöpu bánan gúlskó
mæð spæna.
bána sævu læga!*

Tusse sulle, litet sinn⁵⁰,
mor gick ut, hon kommer väl in.
Far kör till Långbro,
köpa barnen guldsko
med spänne.
Barnet sova länge!

*túsa súla, minnus bárn,
fšenn mý æn kákn.
æn jag inte kákn fær,
skál jag lata vággn stá
ok minnus bárn fa grætu.*

Tusse sulle, mammas barn,
tjäna mig en kaka.
Om jag inte kakan får,
skall jag låta vaggan stå
och mammas barn få gråta.

*túsa, súla, líta bán,
kròkv sat þó gákn.
fár stampe kóna,
o mór spvlu fingerhóna.
sýster sat þó túvv
o sáum u sílkesluvv.
o brór gat gætróm
lóggt væstem fjálæ.
o ðær ðansv ál smadókor
mæð rödv gúlsókor
o gúlsþenskósm pá.*

Tusse, sulle, litet barn,
kråkan satt på gärdet.
Far stampade⁵¹ kornet,
och mor spelade fingerhornet.⁵²
Syster satt på tuvan
och sömmade en silkesluva.
Och bror gätte⁵³ getterna
långt väster om fjället.
Och där dansade alla smådockor
med röda gullsockor
och gullspännskorna på.

⁴⁸ Bullrade. — ⁴⁹ Sned. — ⁵⁰ Sinne? — ⁵¹ Skrädde (med handkraft). —
⁵² Horn (av ox eller bock) med "fingerhål". — ⁵³ Vallade.

tása, sála, lita bán,
stót i röv^{hæl} sám i kvin.

tása, sála, lita bán,
sám há^rso mögan fadar,
áin i hávar o áin i lún,
tvó hæl trí i öregrún,
trí o tréti i öystasún.

dig, dæg, dylmún,
lóg i näsa, skórp i tún.

Roe, roe, fiskeskär.
Många fiskar feck vi där,
en för far och en för mor,

ríspe, ráspe, rövahæl,
hæl i röv, röv i hæl.⁵⁴

Tusse sulle, litet barn,
som har så mången fader,
en i [Le] Havre och en i Lund,
två eller tre i Öregrund,
tre och trettio i Östersund.

Ding, dang, dalaman⁵⁵,
lång en näsa, skarp en tand.

en för syster, en för bror,
en för den som båten ror.

Lekar.

A fattar i näsan på B och frågar:

“É n sníp hâim?”

B skall svara: “iâ.”

A: “va iêrⁿ?”

B: “hæn hæl po iêr skóvn.”

A: “iêrⁿ súyar vt dëj?”

B: “iâ.”

A: “iêrⁿ súyar vt méj?”

B: “iâ.”

A: “va sët n dian?”

B: “po gullbänfsan.”

A: “va sët n mien?”

B: “po fäthusbänfsan.”

“Är han Snip⁵⁶ hemma?”

B: “Ja-a.”

A: “Vad gör han?”

B: “Han håller på gör skorna.”

A: “Gör han några åt dig?”

B: “Ja-a.”

A: “Gör han några åt mig?”

B: “Ja-a.”

A: “Var sätter han dina?”

B: “På gullbänken.”

A: “Var sätter han mina?”

B: “På skithusbänken.”

Vid detta svar nyper A åt om B:s näsa. Om B däremot svarar omvänt på de två sista frågorna, släpper A sitt tag.

⁵⁴ Liksom den motstående och den följande tydligen en nidvisa. De två första orden låta förmoda, att den sjungande tänkes sitta och karda. — ⁵⁵ Dalkarl. —

⁵⁶ Nästipp. Denna betydelse är dock okänd i dialekten.

Man fattar med vardera handen om smalbenen på ett litet barn, som man har i knä, och för långsamt det ena benet upp och det andra ner upprepade gånger, i det man lika långsamt säger:

sén sáxnt gár, n lít, hán ta skójs. Så sent går en liten hund till skogs.

Sedan ökar man takten och säger upprepade gånger:

sén kringt lóp n háxm.

(Eller: *sén fot, sproy n háxm.*)

Så kringt⁵⁷ löper han hem.

(Eller: Så fort språngar^{57 1/2} han hem.)

Gåtor.

*frimv som en hùkv, bükv som
an lùkv, mät på som i nòst, o hóp
som i finasta jùgfru? — sérv.*

*lita lita lita hóp, ova n jsàta,
lont som i får men èlar i hår? —
i tûp.*

*storbuket i mör, kryppryggat n
får o tri huvudlös bân? — grytv.*

*lön som en lörv, trind som en kôrv,
lig på låret o lur på hålet? — n
tûlar.*

*vér a som går nôt o dâj men
kom èlar ut åt dörn? — klökv.*

*om dâjven fûl mû jsót o bló, om
nättern står o gapar? — skôvn.*

*du hóg i ðustvábék o vâstvbák,
men èlar n kâr sprát? — ðuy-
lùkv.*

*i hús fûlt mû ul men får int nêvvn
fûl? — bêtstuga fûl mû rók.*

Framman⁵⁸ som en hake, bakan⁵⁹ som en lake, mitt på som ett nystan, och hoppar som en finaste jungfru? — Skören.⁶⁰

Litet litet lätte⁶¹ hoppade över en kätte, ludet som ett får men aldrig ett hår? — En tuppa.⁶²

Storbukut⁶³ en moder, kryppryggut⁶⁴ en fader och tre huvudlösa barn? — Grytan.

Luden som en lurv, trind som en korv, ligger på låret och lurar på hålet? — En tuller.⁶⁵

Vad är det som går natt och dag men kommer aldrig ut åt dörren? — Klockan.

Om dagarna full med kött och blod, om nätterna står och gapar? — Skorna.

Det hugger i Östanbäck och Västanbäck, men aldrig en käre⁶⁶ sprätter? — Ögonlocken.

Ett hus fullt med ull men får inte näven full? — Badstugan full med rök.

⁵⁷ Snabbt. — ^{57 1/2} Springer. — ⁵⁸ Framtill. — ⁵⁹ Baktill. — ⁶⁰ Skatan. — ⁶¹ Någonting lätt? — ⁶² Hôna. — ⁶³ Stormagad. — ⁶⁴ Puckelryggig. — ⁶⁵ Rulle av ull, som skall spinnas och som föres till ett hål på spinnrocken. — ⁶⁶ Trästicka.

*du vá i litu litu fseru, sam hād
 u litu litu fseru. sa lā v n
 ut i fōn o blōyt u o lā u po n
 stān o stōyt u. sa vā den gātā
 ol.*

Det var en liten liten käring, som hade
 en liten liten skinnkjol. Så lade hon han
 ut i sjön och blötte han och lade han på en
 sten och stötte han. Så var den gåtan
 all.⁶⁷

En man, som var dömd till ett hårt straff, ålades för att fria sig därifrån
 att snabbt hitta på fem gåtor. Han ställde upp dessa:

1. *ān vāskv.*
2. *kō pīsa sān.*
3. *kvistmūnter.*
4. *krōksanter.*
5. *kātklōtar i fjōshāl.*

1. Anden vaskade.
2. Ko pissade sanden.
3. Kvistmunter.
4. Kråksanter.
5. Kattklotter i fjöshål.

Gåtorna förklaras så: 1. En and flaxade med vingarna i vattnet. 2. En ko
 pissade i sanden. 3. En kvist på ett träd slog en man på munnen. 4. En hop
 kråkor kraxade. 5. En katt kröp in genom ett hål i ett fjös.

En annan man i samma situation hittade på följande gåta:

*u fōd āt op u ofōd ānder lōl,
 ōvā sōl o ōvast i n grāntūl.*

En född åt upp en ofödd under jord,
 över sol och överst i en grantull.⁶⁸

Lösningen är den, att en man en natt satt med en jordtorva på huvudet i top-
 pen av en gran och åt upp ett foster, som han tagit ur en dödad harhona.

Djurspråk och djursagor.

Korna och getterna sade:

*mā vl hēlar ha n ōrm kring hējn
 en a svōtknapabāse.*

Vi vill hellre ha en orm kring halsen
 än ett svartknapabäse.⁶⁹

Björnen sade:

*vīpīp o myrstūt vl iay iērv
 hōrv, mēn ōkshōn o nēvarlūr iērv mī
 ōnt i ōrv.*

Videpip och myrstut⁷⁰ vill jag gärna
 höra, men oxhorn och näverlur gör mig
 ont i öra.

Råttan sade:

vīnsk mat bāt, o ēt mat fāt!

Vanska⁷¹ mitt bett, och ät mitt skett!

⁶⁷ Lösningen på gåtan ha meddelarna ej hört. — ⁶⁸ Grantopp. — ⁶⁹ Ett bäse
 (vidjebindsle), varå man lämnat barken kvar på knapen (pinne, varmed bäsen läses).

— ⁷⁰ En växt, *Angelica silvestris*, som (liksom vide) användes till visselpipor. —

⁷¹ Kassera, avlägsna.

Lusen sade:

*lútarputt o láyertvätt e ía fýjv
rúð, mun mæ bóstagóð o náýaltróð
íét ía fal dýð nýðyan góð.*

Lutterputt⁷² och lagertvätt⁷³ är jag föga
rädd, men med bastugång⁷⁴ och nageltrång⁷⁵
gitter⁷⁶ jag väl dö någon gång.

Nattvakan⁷⁷ säger åt getapojken:

*fşor háxm, fşor háxm, mun fşor ít
a småfábénen!*

Kör hem, kör hem, men kör inte
av småfäbenen!

Saxsvalan⁷⁸ sjunger:

*jungfru marín fýlt méy för ía tóð
gúlsáksv. hókan tóð v? int tóð íéy.*

Jungfru Maria skyllde mig för jag tog
guldsaxen. Vilken tog henne? Inte tog jag.

Variant:

*jungfru marín kóla mæ för fşýv. hu
fýlt etc.*

Jungfru Maria kallade mig för tjuv. Hon
skyllde etc.

Tvinten⁷⁹ säger:

se, sí, hókan óðy kóksríla hán?

Se, se, vilken äger koksrilet⁸⁰ här?

Harrsparven⁸¹ svarar:

íéy.

Jag.

Duvan, som en gång blivit bedragen på äggbyte av kråkan, säger:

*dú, dú, tóð ta mæ fú, ga mæ tú í
stóla.*

Du, du, tog av mig sju, gav mig tu i
stället.

Kråkan kraxar:

snèrèrm, hák á! snèrèrm, hák á!

Snorarm, hacka av! Snorarm, hacka av!
Barn, som torkade bort snor från näsan med armarna, skrämde man med att
kråkan skulle komma och hacka av dem armen.

Strandskickeln⁸² och kråkan skulle en gång tävla om vem som kunde hålla
sig vaken längst. Småningom somnade de emellertid båda två. Kråkan vak-
nade först och ropade:

dán, dán!

Dagen, dagen!

⁷² Puttrande, d. v. s. kokande lut? — ⁷³ Tvättning med vatten? — ⁷⁴ Genom
att man går till bastun med kläderna. — ⁷⁵ Här snarast: Genom att man klämmer
ihjäl lusen med nageln. — ⁷⁶ Måste. — ⁷⁷ *nútvéke*, en trastfågel. — ⁷⁸ Ladusvalan.
— ⁷⁹ *tvintu*, bofinken. — ⁸⁰ Knölig utväxt på träd, av vilken förfärdigas *kóks*, ett
slags skopor. — ⁸¹ *harrspórvan*. Dess namn förklaras så, att den visar sig vid harrens
lektid. — ⁸² *strønfsjáln*, strandpiparen.

Då vaknade också strandskickeln och ropade:

Ja tyk' du lysa, ja tyk' du lysa! Jag tycker det lyser, jag tycker det lyser!

Tuppen och orren skulle en gång flyga i kapp upp på ett fjöstkak. Orren höll på att komma före, men då ropade tuppen åt honom:

Är, man brör, du e vit i révan! Orre, min bror, du är vit i röven!

Orren vände på sig för att titta efter, och tuppen kom före upp på taket.

Lommen och gåsen bytte fötter. Man brukar säga om någon, som gjort ett dåligt byte:

han byta som löman o gåsen. Han bytte som lommen och gåsen.

Om vintern huttrade och frös haren:

hu-u-ú! do du va sømvrn, ska Hu-u-u! Då det varder sommaren, skall
ja bygge meg i hus. jag bygga mig ett hus.

Men när sommaren kom, sade han:

int behøv ja vrv meg no hus; Inte behöver jag göra mig något hus;
ja hæ no hus pøn vår bûsk. jag har nu ⁸³ hus under vår buske.

Övernaturliga väsen och händelser.

Om vettrar.

Vettrarna ha boskap och andra husdjur precis som människorna. Om någon kommer deras djur så nära, att han kan kasta stål över dem, så bli de i och med detsamma vanliga, materiella djur, och han kan då räkna dem som sin rättmätiga egendom. — Det finns en ramsa, som innehåller namn på vetterkor: Ko-linne, Ko-kinne, Ko-öra, Bramm-kom-fram, Jule-så-fjåle, Silversalabommar, Piga, Giga, Hålan.⁸⁴ — Om man bygger hus där vettrarna ha sina vägar, vettervägar, bringar det olycka för en.

⁸³ Ju. — ⁸⁴ *kolina, kofsin, koëra, brúm-kóm-frúm, jule-so-fjåle, silversalabómvr, pigv, giv, hálvn.* — En fältjägare Gabriel Andersson i Tullingsås (f. 1803 i Häggsjövik, Hotagen) var en morgon på väg upp emot Bredkålen. Vid en fåbodvall hörde han en bodtös, som han förmodade vara en vetterkvinna, locka korna med dessa namn.

Historier om vettrar.

2a häul i våterhistóri 2a i *-åsen, do 2a va ög, o 2a 2at no tró d o, fer dv vá no jsúka sléktu, sam a sit a o baráta na — dv va no möbro o möbrohústra o kusinnu, tvö dótar, sam va gerv. — 2a koma fro *-váttnu — dv va stráks föra 2ul po átonhundraotíseks — o do 2a koma hit i ölggálu — ölv va no möbro man dv — sa ha dam sit i vátarkvín nær dýfu ferút. hu koma fro sóv o fór opova vt ánasgálu. o sólv sánn po v, o hu va ölaþlas ré hálá, o fin klé háð v. men hu 2ák it æt nan væj. o do hu nóð ánasgálu, sa 2ák v in 2onny stöuþaðórv, o dam týkt dv vá sa basónala, sa dam stó dar o glóomn o vènta bara, hu skul kómv tabákar ut 2onny dórv. men dam sóg it ná tál n. o do dam 2ák o sóg det, om dv vá nær fýl det n, sa fán dam it náunjar. do dam tóv rædv ha m. v ánas, sa hð dam it vota vár n. sa dv gót a vé nu vátarkvín.

Jag hörde en vetterhistoria jag i *-åsen, då jag var ung, och jag gitter⁸⁵ nu tro det ock, för det var nu tjocka släkten, som hade sett det och berättade det — det var nu morbror och morbrorhustru och kusinerna, två döttrar, som var garv.⁸⁶ — Jag kom från *-vattnet — det var strax före jul på adertonhundraåttiosex — och då jag kom hit i Olagården — Ola var nu morbror min det — så hade de sett en vetterkvinna några dagar förut. Hon kom från sjön och for uppöver åt Andersgården. Och solen sken på henne, och hon var alldeles röd hela⁸⁷, och fina kläden⁸⁸ hade hon. Men hon gick inte efter någon väg. Och då hon nådde Andersgården, så gick hon in genom stugudörren, och de tyckte det var så besynnerligt, så de stod där och glåmde⁸⁹ och väntade bara, hon skulle komma tillbaka ut genom dörren. Men de såg inte något till henne. Och då de gick och såg efter, om det var några färder⁹⁰ efter henne, så fann de inte några. Då de tog reda här med honom Anders, så hade de inte vordit var⁹¹ henne. Så det gat⁹² ha varit någon vetterkvinna.

Till en bodpiga kom en gång en vetterkvinna och bad att få bo hos henne en tid, medan hon födde ett barn och tillfrisknade. Hon fick det, och som tack för välviljan skänkte hon bodpigan en mjölkko med en mjölkstäva hängande på ena hornet. Varje gång bodpigan mjölkade, skulle hon mjölka stävan full tre gånger, men inte mer. Kon var en duktig mjölkko, och mer mjölk fanns alltid kvar i juvret, sedan de tre måtten voro uttagna. Bodpigan tänkte därför en gång mjölka en fjärde stäva, men då försvann kon ögonblickligen.

⁸⁵ Måste. — ⁸⁶ Vuxna. — ⁸⁷ Helt och hållet. — Man brukar säga om vetterarna: "rønn a røttu dam" = De röda äro de rätta de, d. v. s. äro svåra att ha att göra med. — ⁸⁸ Kläder. — ⁸⁹ Tittade. — ⁹⁰ Spår. — ⁹¹ Varse. — ⁹² Måste.

En vetterkarl kom en gång körande till en gård och bad husmodern följa och hjälpa till vid en förlossning. Hon skulle ha ögonen förbundna under resan. Kvinnan följde honom, och vetterkarlen körde ganska länge, men hon tyckte, att han körde runt, bara runt på samma ställe, för att hon inte skulle förstå, vart det bar i väg. Då hon fick slå upp ögonen, var hon i en stor och mycket fin sal. Sedan hon hade uträttat uppdraget, fick hon silverskedar och andra silversaker.

När Löf-Sven i Öjaren¹ var ute och jagade en höst, låg han över en natt i Ruvbodarna på Öskogen.² Då kom en vetterkvinna in till honom med en brödkaka och ville byta åt sig en av hans kakor, men Löf-Sven vågade sig inte på bytet.

En kolportör L. O. Winberg höll på och metade i en tjärn på Lövbergaskogen³ en natt om sommaren. Han var på en flotte ute på tjärnen. När solen skulle till att gå upp, kom en stor hop folk med boskap ned åt tjärnen och stannade där för att vila. Några av karlarna i sällskapet bådo, att de skulle få komma ut på flotten och meta, och Winberg kunde inte neka dem. Men det kom så många, att flotten började sjunka. Då frågade Winberg dem: "Vilken och hurudan gud har ni?" Då foro de genast i land, och hela sällskapet gav sig i väg, så fort de kunde.

Om skogkäringen.

Då de ljustrade om kvällarna på hösten, kunde "skogkäringa" komma springande på stranden och skälla som en hund på dem eller skratta åt dem.

Om jultjyva.

"Jultjyva" var en ful käring, som for omkring på en släde med ett kar på om jul. Genom väggarna på karet voro spikar inslagna. Om barnen voro elaka, hotade man dem med att jultjyva skulle komma och stoppa dem i karet och ta dem med sig. — Jultjyva for omkring allstans. Så fort det small i knuten, så sade man, att det var jultjyva, som var ute och for. Efter tröskningen före jul skulle de sopa loggolvet riktigt väl. Ty låg det kvar något korn över julhelgen, så kom jultjyva och pissade på det och förstörde det.

Bergtagen.

I Äspnäs⁴ satt en liten flicka, Anna, som var tre år gammal, på en stor sten invid gården. Rätt som det var, var flickan försvunnen. De gingo skallgång och hittade henne till slut på Nordhösen.⁵ Hon låg där invid ett kullfallet träd, överbredd med mossor. Det var om våren och bäckarna voro stora. Mellan byn och

¹ By tre mil väster om kyrkan. — ² Fäbodarna en mil väster om kyrkan på byn Öns skog. — ³ Lövberga by två mil nordöst om kyrkan. — ⁴ By två mil NNV om kyrkan. —

⁵ Berggudde norr om byn.

platsen, där de hittade flickan, rinner en bäck, som var alldeles för stor, för att hon skulle ha kunnat komma över den utan att drunkna. När de frågade flickan, hur hon tagit sig över bäcken, sade hon, att "Svartricka" hade burit henne över. "Svartricka" beskrev hon som något slags djur. En tid efter var det en gång flickan började gråta och skrika. Hon sade, att hon såg "Svartricka", men de andra sågo ingenting. — Den som hittade flickan på Hösen, blev efter den dagen rubbad till förståndet. Flickan växte upp och blev gift med S. N. i L.

I Linnvikbodarna⁶ i Ön kom en liten flicka, Brita, bort. Folk gick skallgång i tre dagar, men de kunde inte upptäcka något spår efter henne. Då kallade de dit en "visman",⁷ och han hittade flickan genast. Hon låg bakom en stor sten på fäbodvallen, men hon var osynlig för vanliga människor. — Flickan blev gift med S. P. i S.

Om jordgods.

Där man sett härmasken ("skree")⁸ gå eller en drake slå ned, finnes det "jolgoss" nedgrävt. När meddelaren var ung, såg han en gång något som han trodde vara en drake. Den såg ut som en timmerstock och var alldeles röd, utan att glänsa, och den for fort ned genom luften på några mils avstånd.

Jordgods, som man hittar, skall man genast lägga stål på, ty tar man ögonen från det, försvinner det genast.

På Penningholmen⁹ i Ön ha lapparna långt tillbaka grävt ned stora silver-skatte. Men att söka rätt på dem är lättare sagt än gjort, ty trollen vakta skatterna och äro knepiga nog att hindra den som letar. Det är bara under den korta midsommarnatten man kan söka silverskatterna, och då gäller det att gräva, bara gräva, och hända vad som hända vill, så får man inte göra något avbrott. En bonde från Strand¹⁰ var en midsommarnatt ute på holmen och grävde. Under arbetet tittade han upp litet grand och fick se, att det brann hemma i hans gård. Han rodde hem så fort han kunde, men det hade inte alls varit någon eldsvåda där.

Om lappar, som trola och förvandla sig till hamnbjörn.

Lapparna och bönderna kunde inte komma sams förr i tiden. Lapparna menade, att det var de som ägde landet och att bönderna voro inkräktare. Lapparna voro styva att trola och kunde på det sättet ställa till mycket förtret för bönderna. De kunde trola sjukdom och död på människor, de kunde t. ex. göra en människa ständigt hungrig, så att hon åt och bara åt — och sket som en gammal ko! Om en lapp ville döda en fiende, så ritade han med ett kol en

⁶ Fäbodar (i byn Ön) 1,5 mil nordväst om kyrkan. — ⁷ "Klok gubbe." Se vidare sid. 16! — ⁸ Slags myggfärfar, som stundom vandra massvis i ända till 3-4 m. långa och 8-10 cm. breda tåg. Larverna sammanhållas därvid av slem från kroppen, och tåget liknar en lång, slingrande orm. — ⁹ Holme i Vattudalen i byn Ön en halv mil ovanför kyrkan. — ¹⁰ By vid Vattudalen en halv mil ovanför kyrkan.

bild av honom på en vägg och sköt på bilden med en bössa. Hans fiende dog då ögonblickligen. En lapp, Lill-Jonas i Svanliden¹¹, tänkte på det sättet döda en människa, men han var så full, att han sköt bom, och då träffade skottet honom själv i stället. Bönderna kunde också själva vända trolldomen tillbaka på den som trollade.

Då Per Olofsson-Sköld bodde i Risede¹², hade lapparnas renar en gång gjort skada på hans skogsfoder. Därför sökte han upp lapparna en dag och trätte på dem och t. o. m. gav en av dem en örfil. Då föll lappen omkull och skulle trolla, men Per sparkade honom, så blod började komma fram. Ty om man kunde få något blod ut ur en lapp, när han stöp omkull och skulle trolla, då blev trolldomen oskadliggjord. Samma dag drunknade en hop av lappens renar i ån Fåna¹³.

Till en bonde i Fågelberget¹⁴ kom en julafton två lappar och begärde skjuts till Gäddede¹⁴. Men då han nekade dem det, hotade de att trolla. När lapparna gått, tog bonden bössan från väggen. Då frågade hans hustru: "Vad skall du skjuta?" — "Jag skall bara skjuta på månen", svarade han och gick ut. Under natten var det många av lapparnas renar, som störtade utför en brant fjällvägg och slog ihjäl sig.

Lapparna brukade krypa tre gånger genom ett trollbälte och på det sättet göra sig till björn, «hammbjenn» (hamnbjörn). Medan de förvandlade sig, nämnde de människans anfallsvapen, och sedan kunde de inte skadas av dem. En hamnbjörn var därför mycket svår att döda. — En bonde hade en lapp att hjälpa sig slå skogsfoder. De bodde i en foderlada. Några hästar gingo på bete inte långt därifrån. Så en kväll, när lappen trodde bonden hade somnat, kröp han genom bältet. Första gången fick han björnens huvud, andra gången blev han mer än hälften björn, och efter tredje gången var han helt och hållet en björn. Varje gång han hade krupit genom bältet, tittade han åt bädden, där bonden låg, för att se efter, att han sov och inte märkte någonting. Sedan gick björnen-lappen ut och dödade den fetaste hästen och åt upp den. På morgonen kom han tillbaka i sin mänskliga skepnad och satte sig på dörrstocken och petade kött ur tänderna. Bonden tyckte det var alltför kusligt att vara tillsammans med en sådan «dagaman», så han sade, att han kände sig krasslig och att de därför skulle gå hem.

En lapptjöta¹⁵ gjorde på samma sätt en björn av sin son. Men hennes son björnen blev dödad med en kniv. När hon fick höra det, brast hon ut: «Ja, si je glömn bevara'n för den sattans kniven!»

En höst kom en björn intill husen i Hillsand¹⁶. Troligtvis försökte de döda honom men utan att lyckas. I alla fall tände de upp eldar för att skrämja bort honom, men då tog björnen kornskylar och lade på elden. På något sätt lyckades de väl bli fri björnen. — En tid därefter kom en gammal lapptjöta till en gård, där hon var mycket väl bekant. De sågo att hon var halt, och det hade hon

¹¹ Gård i Alanäs s:n norr om Ström. — ¹² By sju mil NNV om kyrkan. — ¹³ I-Alanäs s:n öster om Risede. — ¹⁴ By i Frostvikens s:n. — ¹⁵ Lappkvinna. — ¹⁶ By vid Vatudalen 3,6 mil NNV om kyrkan.

inte varit förut. Så började de tala med lapptjötan, att hon blivit ofärdig, och då utbrast hon: «Ja, si den Hillsand-Jonas, han skute¹⁷», och skyndade sig sedan ut genom dörren. Hon kom strax ihåg, att hon sagt mer än hon skulle. De förstodo då, att det var lapptjötan, som hade varit björnen.

Dödades en hamnbjörn, fann man trollbältet kring björnens midja innanför huden. — Det har berättats, att i Ströms gamla kyrka fanns en hamnbjörnhud, som användes som matta vid brudvigslar.

Historier om förhåxade skjutvapen.

En «skogare» (=jägare) var tidigt en morgon ute i skogen och fick se sju rövare, som sutto bredvid varandra på ett kullfallet träd och betraktade sitt hoprövade byte. En eld sprakade framför deras fötter. Jägaren tänkte skjuta dem, men skottet klickade. — «Det klickar i skogen», sade en av rövorna. — «Det sprakar i elden», sade en annan. När skogaren sköt andra gången, gick kulan genom alla sju rövorna.

Det var en gång ett sällskap «skogare», som skulle i väg och skjuta en björn. Då de voro färdiga att fara, så fingo de höra, att en granne hade sagt: «Då int strekan (=pojarna) mien få va mä, se ske dom (d. v. s. jägarna) int få nöuge ta'n dann bjenna». Då ledaren för jakten fick höra detta, började han mumla något, sköt skottet ur bössan och laddade ett nytt. Så bar det i väg till skogs. De som först kommo fram till det ställe där björnen var, började skjuta på honom, men kulorna beto inte alls på honom; de blevo bara platta som mynt mot björnens hud. Ledaren för jakten var gammal och hade blivit ett gott stycke efter, men nu nådde han en av sällskapet, som hade brutit ena skidan och därför inte kunde fortsätta. Ledaren lämnade sina skidor och sin bössa åt mannen, och när denne kom fram till björnen och sköt, så dog den.

¹⁸ Förr brukade de förstöra kräken ¹⁹ för varandra med till (att) modstjälja ²⁰ dem. Han Per brukade modstjälja hästarna för honom Jakob, sonen sin, som han hade lämnat från sig hejmen ²¹ åt. Han Jakob fick dit honom Johan i Högen, som var en tocken där visman ²², som brukade bota kräken för modstjälning och all slags sjukdom. Han Johan hade björnsinnet och björnmakten ock, och hade björnhåret på bröstet, för moran hans hade vordit skrämnd utav en björn, då hon gick med honom ²³. — Nå, då han Johan kom dit, förstod han Per, vad det var frågan om, och gick hitåt honom Petter Öst-i-gården. Han Johan tog bössan utav väggen och laddade henne och sade de skulle skjuta, sedan han hade gått ut och kommit så långt det inte lyste på honom ²⁴. De gjorde nu som han sade, och då det small, så ramlade han Per utav stolen, där han var härmed honom Petter, men då skyndade han sig upp och glåmde ut genom glaset ²⁵, om han såg honom Johan. Men då han inte såg honom något, så vart han

¹⁷ Sköt (ej Strömsmål). — ¹⁸ Följande historia är ordagrant översatt från en uppteckning på dialekt. — ¹⁹ Kreaturen. — ²⁰ Genom trolldom göra "modstulen." — ²¹ Gården. — ²² Jfr s. 14, not 7. — ²³ Var havande med honom. Jfr om sådana män strax nedan! — ²⁴ Att han inte syntes. — ²⁵ Tittade ut genom fönstret för att se, om etc.

ofärdig, medan²⁶ han levde. Men hade han fått sett honom Johan, så hade han kunnat ställt skottet tillbaka på honom.

Tro om djur.

Om björnen.

När björnen går i ide, kan han t. ex. lägga sig på en hög av kvistar och grenar, som han samlat ihop. Han säges då "ligga på brottet". Det skall också ha hänt, att han rett sig sitt ide uppe i något träd.

Björnen säges ha en mans vett och tolv mans styrka. Blir en havande kvinna skrämmd av en björn, så får hennes barn, sedan det växt upp, "björnsinnet" och "björnmakten" och blir till olycka för björnen. (Flera sådana män ha omtalats.) Därför brukade björnen, när han träffade en sådan kvinna, gräva ned henne i jorden. — En björn hade en gång tagit fast en havande kvinna och tänkte gräva ned henne, men hon lyckades lura björnen. Medan han grävde och då och då kastade ett öga på kvinnan, passade hon dessemellan på att taga av sig det ena klädesplagget efter det andra och kläda dem på en trästubbe, som hon satt invid. När hon var färdig med det, smög hon sig bort, och björnen fortsatte att gräva, i det han tog stubben för kvinnan. — En annan kvinna, som råkat ut för en björn, flydde upp i ett träd. Då björnen kom efter, tog hon och pissade i ögonen på björnen, så det sved. Han tog då med framfötterna åt ansiktet för att få bort pissat men förlorade taget och föll till marken och bröt ryggen.

Om ödlor.

Ödlorna betraktade man som människans fiender. Sov man ute på marken eller t. ex. i en skogslada, trodde man att ödlorna kunde komma och krypa in i munnen på en och ner i magen och ställa till obehag. Träffade man på en ödla, gällde det därför att göra den oskadlig. Man brukade göra på det sättet, att man klöv en käpp i ena ändan till en klyka, och i den klämde man fast ödlan. Sedan stack man den andra ändan av käppen ned i jorden, och ödlan fick hänga där uppe i luften.

Om ormar.

Mot en orm, som man träffade på, skyddade man sig så, att man gick tre gånger motsols omkring ormen, under det man läste följande vers (ur psalm 216

²⁶ Så länge som.

i gamla psalmboken): "Gud bannade ormen i första bann: Dig skall hata både kvinna och man. På ditt bröst skall du dig kräka.²⁷ I jordens tvång skall vara din gång, och jorden skall du äta. "

Om lemlar.

Lemlarna sades vara den ondes löss. Den onde kammade sitt hår vart sjunde år, och då blev det lemlar.

Om spindlar.

Spindlar behandlade man med stor omvårdnad. Såg man en spindel på ett ställe, där den kunde fara illa, så gällde det att på varligt sätt flytta honom till ett skyddat ställe. I barn inplantade man, att det var en stor synd att med avsikt skada eller döda en spindel. Sågs en röd spindel på kläderna, så var det ett förebud till lycka.

Folkmedicin.

Om någon smittosam sjukdom rasade, försökte man bli smittad om vintern av den, ty om sommaren hade man allt för bråttom för att vara sjuk.

Om man ville "smörja bort" en sjukdom, koppa eller ådra, skulle det ske vid nedan för att lyckas.

Vattnet i källor, som ha sitt avlopp åt norr, ansågs ha läkekraft mot sjukdomar. På den s. k. Bygdsbogen, nordöst om Strömsund, fanns en sådan källa, dit klockaren-läkaren W. Nilsson (1800-talet), brukade gå och hämta medicin. Det påstås, att han efter sin död blivit sedd vid källan.

Angreps en person av värk, tog man ny, varm kodynga och lade på den sjuka kroppsdelens och band om. Spisaska, tjära och jord, hopblandat, användes för samma ändamål.

Medel att bota tandvärk: Tag en tand av en död och berör med den den sjuka tanden.

Om man lägger stål på ett ställe av kroppen där man slagit sig, så uppstår ingen blånad.

I öppna hugg- eller knivsår hällde man rikligt med het spisaska. Som bote-medel mot brännsår användes bl. a. snor.

Medel att hejda blodflöde: Tag en kil ur en pinne i en stege, tag blod från den som blöder på kilen och sätt den sedan tillbaka på sin plats.

Vårtor kan man taga bort på flera sätt. Man kan tvätta händerna i månsken

²⁷ Krypa, kräla.

i nedan, d. v. s. man vrider händerna (utan vatten) i månskenet. Man kan tvätta händerna i "stenvatten", d. v. s. regnvatten, som samlat sig i fördjupningar på stenar. Man kan bestryka vårtorna med en fläsksvål, som man sedan skall gräva ned i jorden. När svålen ruttnat, äro vårtorna borta. Man kan lägga litet smör mellan två smutsiga femöringar, låta det ligga där en tid och sedan bestryka vårtorna med det.

Mot "gulsjuka" (gulsot) skall man förtära några stycken huvudlöss.

För att skydda det nyfödda barnet mot troll, skulle man, medan barnet tvätades och blev lindat, ha dörren noga stängd, och en person skulle gå omkring i rummet med ett brinnande vedträ. För att få veta om ett barn var en bortbyting, kokade man vatten i ett äggskal. Var barnet ett troll, så sade det, när det såg äggskalet: "Jag är så gammal som toppen på tuvan, men ett slikt kokkäril har jag aldrig sett förut."²⁸

Då ett barn miste en mjölkstand, släppte man den under golvet och sade: "Mus, mus, ge ma (mig) e gulltann för e beintann!"

Barn, som hade "jölbonneris", jordbundet ris, en svår art av engelska sjukan, måste man "joldra". Genom en tuva eller under en trädrot grävdes ett hål i nord-syd-riktningen. Barnet kläddes av, stoppades in i ett kuddöverdrag (för att ej skadas av mullen) och fördes genom hålet från norr till söder med huvudet före. Detta utfördes tre torsdagskvällar å rad och vid vardera tillfället tre gånger. — Vuxna, som voro sjuka, brukade jorddraga sig själva. De kröpo alldeles nakna genom hålet.

Lyckobringande medel o. d.

När man byter skjorta, skall man spotta tre gånger i den man tar på sig. Därigenom undviker man olyckor.

För att få jaktlycka skall man, när man går till nattvarden, taga oblaten ur munnen och, när man kommit hem, fästa den på en vägg och skjuta en kula genom den. En bloddroppe visar sig då på oblaten. Med droppen skall man bestryka bössmyningen.

Stenåldersredskap, som man hittat, brukade man infoga vid takåsen, när man byggde hus. Det bringade lycka.

Ved av träd, som åskan slagit ned i, begagnade man i kärnholkar (smörkärnor). Sådan ved kallades "torved" ("torn" = åskan). — Om man bar en spjåla av sådan ved, en "torspjåk", kunde man färdas fort.

Eld, som uppkommit genom blixten, kan inte släckas annat än med kvinnomjolk.

För att få bra virke skall man hugga det vid ny.

²⁸ Meddelarna använda riksspråk här.

När man draggade efter en drunknad, brukade man taga med sig en tupp i båten. Den gol över det ställe, där den drunknade låg.

För att skydda skogsfoder mot åverkan av renar brukade man ibland fästa en bit dyvelsträck²⁹ på golvstörarna (störar i en myrhässja.)

Om man skär en bit ur vänstra kinden på en självmördare, torkar biten och bestryker sina ägodelar med den, så kunna inte tjuvar taga dem.

Med en "bjära" kan man draga till sig andras ägodelar. Vill man göra en bjära, skall man ta ett nystan grått ullgarn, gå med det till bastun tre torsdagskvällar å rad, skära sig i vänstra lillfingret och låta tre droppar blod droppa på nystanet, under det man säger: "Jag skall brinna i helvetet för dig. Du skall draga — (här nämner man vad man önskar sig) till mig". — I allmänhet var det gräde man önskade sig. Det berättas, att en man befallde sin bjära att fara i sju kyrksocknar och samla gödsel. Mannen fick så mycket gödsel, att han blev alldeles rådlös för den. — Blev en bjära dödad, vilket ibland skall ha inträffat, så blev ägaren ofärdig eller på annat sätt sjuk.

Om man mjölkar genom en vigselring varje torsdag, får man tur med boskapen.

För att skydda boskapen mot sjukdomar skall man ta två stålbitar och slå fast dem i form av ett kors på stocken över krubban.

För att skydda boskapen mot sjukdomar och onda människor skall man, då boskapen första gången på våren ledes ur fjöset ut på bete, lägga stål eller ett glödande kol på fjöströskeln, som de skola gå över. Hästar kan man skydda genom att med en kniv eller ett gammalt tolvskillingsmynt stryka dem från nackspetsen baköver ryggen, under det man säger "Gud välsigne!".

För att boskapen skall gå "rosamt" (lugnt) på bete och alla djuren följas åt på dagarna och komma samtidigt hem på aftnarna, skall man en kväll taga "bjällan" (skällan) från bjällkon, ställa den upp och ned och fylla den med salt och på morgonen ge varje djur en nypa av saltet.

Har en häst rymt från betet, skall man söka upp ett spår efter honom, taga upp en torva med spåret i och vända den upp och ned, så kommer hästen tillbaka.

Har man en ko, som skall kalva, och kalven låter vänta på sig, så kommer den säkert vid första ny.

Tar man ben från kyrkogården och gräver ned framför en förstugubro, så bli de som bo i huset halta.

Skrapar man juldagsmorgonen ärg av kyrkklockorna och ger folk eller kreatur, så bli de sjuka och dö.

²⁹ Ett särskilt i folkmedicinen använt läkemedel (från en österländsk växt) med bitter smak.

Tydor och varsel.

Om man går ut på nyårsaftonen, sedan man ätit kväll, och ser in genom fönstret i en annan gård, så får man se något, som skall hända nästa år.

Vill man veta något om framtiden, skall man, när "nyårsny" kommer, sticka en brödbit i munnen och en silverslant mellan tänderna, ta en psalmbok i handen, springa ut på förstugubron och, medan man ser på månen, slå upp psalmboken på måfå. Av den psalm man får upp, uttyder man framtiden.

Om "fettisdagsny" (nymånen på f.) ligger mycket upp och ned, d. v. s. så, att den urholkade sidan är vänd uppåt, skall det gå på tok för många flickor under året.

Om den som kokar julgröten är ogift och vill veta något om sin tillkommande, skall hon gå ut och ställa sig i en korsväg. Hör hon då, att det t. ex. knakar någonstans, skall hon bli gift med en timmerhuggare. — På julkvällen, sedan man ätit gröten, går man — om man är ogift — ut i vedboden och tar ett vedträ, det första man i mörkret träffar på, och bär in det i stugan. Är vedträet slätt, rakt och fint, får man en vacker hustru, resp. man. Är det däremot kvistigt, krokigt och fult, blir den tillkommande därefter.

Om man midsommarnatten sover med nio slags blomster under kudden, får man se sin tillkommande i drömmen. — Man kan också före midnatt på midsommarnatten sätta sig på en jordfast sten eller på taket av ett hus, som varit flyttat tre gånger. Den första, som går förbi, sedan solen gått upp, skall man bli gift med. — Ett annat sätt är, att man på midsommarnatten skär upp en jordtorva i en korsväg, gräver en grop där den legat och lägger torvan tillbaka över gropen. När solen går upp, ser man efter, om det kommit något djur i gropen. Finner man t. ex. en myra, får man en arg och vresig man eller hustru. Är gropen tom, blir man utan.

Vill en flicka veta något om sin tillkommande, skall hon, när hon gör ost, hålla ostlöpen i en träsked och ur denna i mjölken, röra om med skeden och därefter lägga den på mjölkens yta med den inbuktade sidan nedåt. När mjölken löpnat, skall hon lyfta skeden rakt upp. Har då genom någon smula luft blivit en blåsa eller fördjupning på mjölkens yta under skedbladet, så tyder det på att hennes blivande man har hemman, större eller mindre allt efter fördjupningens storlek; mindre fördjupningar utom den stora tyda på att han har torpare under sig och alltså är en stor "gårdkarl".

Vill man få reda på var ens tillkommande bor, skall man ta en broms, göra ett litet hål baktill i hinnan på bakkroppen och sätta ett grässtrå i hålet. Åt det håll bromsen flyger, bor ens tillkommande. — En "gammelståsch" i Järlvattnet,³⁰ satte ett ganska tungt strå i en broms och släppte den. Den flög då rakt upp i luften, och hon trodde därför, att hennes tillkommande var i himmelen.

³⁰ By två mil norr om kyrkan.

Om man vill veta, hur många år man kommer att gå ogift, skall man räkna det antal "ku-ku", som en gök sjunger. — Om man lider av obesvarad kärlek, skall man ställa sig under ett träd, i vilket en gök sitter och gal, och söka hinna kläda av sig och på sig, innan göken lämnar trädet. Lyckas man, kommer kärleken att besvaras. — Ställer man sig under ett träd, i vilket en gök sitter och gal, så kan man önska sig vad som helst, och man får vad man önskar.

Vid bröllop brukar ibland fattas mat på bordet, hur mycket som än bäres fram; det varslar om fattigdom för de nygifta. Få däremot gästerna äta sig mätta och det ändå finns överflöd av mat kvar, så komma de nygifta att stå sig gott.

Om någon är sjuk och gårdshunden gärna vill ligga längs golvtilljorna med huvudet mot dörren, så dör den sjuke.

Om tuppen faller ned från pinnen i fjöset på julafton, skall någon i gården dö före nästa jul.

Lyckosamma fåglar äro "spittjetjeta" (vissa mesfåglar), "ringöla" (den blå sädesärlan) och svalan. — Olycksamma fåglar äro korpen och "röfola" (lavskrikan). — Korpen bådär död för människor och hästar. Han flyger veckor i förväg där någon människa skall dö. Åt gamla hästar säger han: "Ptrott, kamp! Ptrott, kamp!" Han säges locka vargen till ställen, där renar finnas.

Då man första gången på våren hör göken, kan man få veta något om framtiden enligt följande rim: östgök - tröstgök, sörgök - dörgök, västgök - bästgök, norrgök - sorggök.

Om man kastar hår, klippt från huvudet, ut på marken och fåglarna ta bort något av det, så får man ont i huvudet.

Väderleks- och årsmärken.

"Torsdags afta jär (= gör) fredags ver (= väder), men lördan häv (= har) sitt eget ver."

Det blir vackert väder, om solen står i söder vid nytändning.

Sådant vädret är fjärde och femte dygnet efter nytändning, skall det bli resten av månaden.

Drömmer man om döda människor, blir det nederbörd och oväder.

Om "spittjetjeta" (en mesfågel) håller till kring gårdsknutarna, blir det dåligt väder.

Om norrsken syns högt uppe på himmelen i väster, blir det gott väder; om det står lågt i norr, blir det dåligt väder.

När sotet på grytan brinner eller snön fastnar i hästens hovskägg eller när hästen skakar sig med selen på, blir det yrväder.

Snön sade: "Om je än ske gå ma käpp å stav, ske je vis ma (= visa mig)

före mikaelidag (29 sept.)."

"Aftarö måratö, mårarö aftasnö." (= Aftonröd morgontö, morgonröd aftonsnö.)

Blidväder i julhelgen bådardålig årsväxt.

Fann man på julafton under julbordet ett trint och fylligt korn, som följt med julhalmen, betydde det god årsväxt under det kommande året. Var kornet tunt och magert, blev det dåligt år.

Julafton lade man tre grötklickar på golvet och kallade den ena "godåret", den andra "grönåret" (= gott foderår) och den tredje "svartåret" (= dåligt år). Man lockade på hunden att äta, och det "år" han då åt först, skulle det bli.

Är det mulet om julnatten, blir det dåligt med bär under det kommande året.

Om det stormar tredje och fjärde julnatt, skall all vinbär under det kommande året fördärvas.

Den rimfrost, som vid jul bildas i träden, skall sitta kvar till trettondagen, för att det skall bli god årsväxt.

Den skare, "trettondagsskåa", som bildas efter "trettondagstöjjen" (= tövädret vid t.), kommer att ligga "mitt i snön", d. v. s. det skall komma lika mycket snö till, som det finns på trettondagen.

Om himmelen är klar på trettondagen, blir det gott om bär under året.

Sådant väder det är om Peter Katt³¹ (22 febr.), kommer det att bli en tid framåt.

Om vädret är vackert eller fult under den första "kappmånaden", blir det allt vackrare, resp. fulare under de följande två. ("Kappmånaderna" äro tre månader, som räknas från "Petter Katt". Kappmånaderna liksom kappas om att göra vackert eller dåligt väder.)

Om solen smälter snön före mattesmäss (24 febr.), blir det yrväder.

Sådant vädret är om "40 martyrer"³² (9 mars), kommer det att bli under 40 dagar.

Så mycket snö, som det ligger på hustaken i "vårfruhelgen" (Marie bebådelsedag), så mycket snö skall det ligga på marken om "ersmäss" (18 maj).

Av "sommarnätterna", tre nätter vid vårbrytningen, tog man märke för sommaren.

Om påsk inträffar tidigt, blir det tidig sommar; inträffar den sent, blir det sen sommar. — Gammel-Hans i Ö. fick smält om foder fram på våren ett år, då påsken inträffade sent, och sade: "Dom ha nu flött (= flyttat) påsken³³ så åt fanners i år, så de kan int nå för räckt till."

Om det fryser långfredagsnatten, kommer det att frysa sex veckor.

När myran och björnen började röra på sig, var det ett tecken till att vintern var slut. ("Möurn å bjenn stig opp på samma ti.")

Om man på våren kokar nyfångad fisk och den "kokar ihop", så att benen sticka ut ur köttet, har man att vänta dålig sommar, svagår; i motsatt fall godår.

³¹ Petri cáthedra (i gamla almanackan förkortat till Petr. cath.), kyrklig fest till minne av aposteln Petrus' uppstigande på biskopstronen (cathedra). — ³² Kyrklig festdag i gamla almanackan till minne av 40 kristna soldater, som en gång skola ha lidit martyrdöden. ³³ Uttalas med grav accent.

Om det blåser sunnan första maj, blir det vacker sommar.
 Då skatorna bygga bona högt, blir det regnig sommar.
 Är det kall "ersmäss" (18 maj), slipper man kyla sedan.
 Om göken gal "i tomkvisten", d. v. s. innan träden lövats, blir det dåligt år.
 Om göken under försommaren håller mycket till på inägorna och gal, blir det kall och dålig sommar, svagår.
 Sådant vädret är trefaldighetssöndagen, kommer det att bli alla söndagar under sommaren.
 Det väder, som är sjusovaredagen (27 juli), skall räcka sju veckor.
 Då tordyveln flyger om kvällen, blir vädret torrt och vackert.
 "Då sola går ne i säck (= bakom mörka moln), går a opp i bäck (= i regn)."
 Då hunden äter gräs, blir det regn.
 Då tranorna och lommen skrika, vänta de regn.
 Om tobaksdosan (av mässing) ej längre är blank utan blir mörkskrovlig, blir det regn.

Sagor och sägner.

Pojken, som lurade trollkärningen.

En trollkärning hade lyckats fånga två barn, en pojke och en flicka, och satte dem på en bastant gödkur, så att de skulle bli riktigt feta och präktiga. När hon tyckte, att de voro nog feta, eldade hon bakugnen varm och sade åt barnen, att de skulle sätta sig på den stora brödspaden. Pojken invände, att de inte visste, hur de skulle sitta, och bad gumman att först sätta sig på spaden och lära dem. När så gumman hade satt sig på brödspaden, sköt pojken henne in i elden — och barnen voro räddade!

Hur fläckarna på månen uppstått.

Vid klart väder ser man några mörka fläckar på månen. Det finns en saga om hur fläckarna kommit till. Två tjuvar skulle en natt ut och stjäla, men då det var fullmåne, blevo de rädda att någon skulle se dem. De togo därför en så med tjära och gingo till månen för att smeta över den och sedan vända tillbaka till jorden. Men de fastnade i tjäran och synas än i dag uppe på månen med tjärsån mellan sig.

Hur sädesaxen fått sitt utseende.

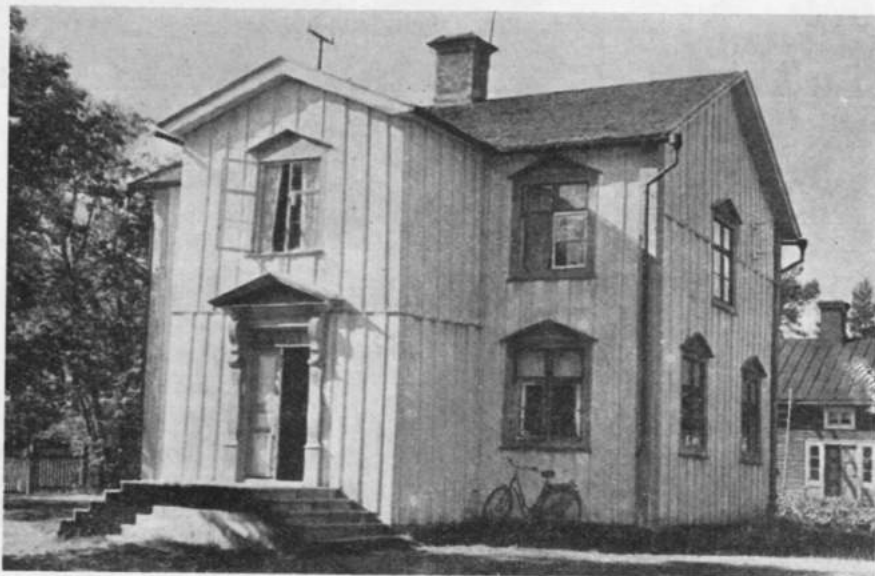
I början av världen växte det på sädesstjälkarna kärnor runt hela stjälkarna

från marken och upp i toppen. Men då människan blev olydig och syndig, tänkte Gud repa av alla kärnorna och utrota sädesslagen. Då kom en hund fram till honom och bad honom lämna kvar litet grand i toppen av stjälkarna. Det gjorde Gud, och därför att hunden hade varit så tjänstaktig, bruka människorna giva honom en beta av julkvällsgröten.

Hur vassbladen fått sitt utseende.

Då den onde såg, att Gud hade skapat sädesslagen, ville han göra något liknande. Men det lyckades inte bättre för honom, än att det blev bara piprör (vass). Då blev han arg och bet i bladen, och därför är det än i dag märken efter tänder på alla piprör.

Veden bad människorna, att då de lade honom på elden, skulle de lägga hans huvud (= den grövre ändan) först i elden.

Bild 5. Markus Bengtssons gård å Långön. (Se texten sidan 43.)

Foto. Aug. Lundholm.

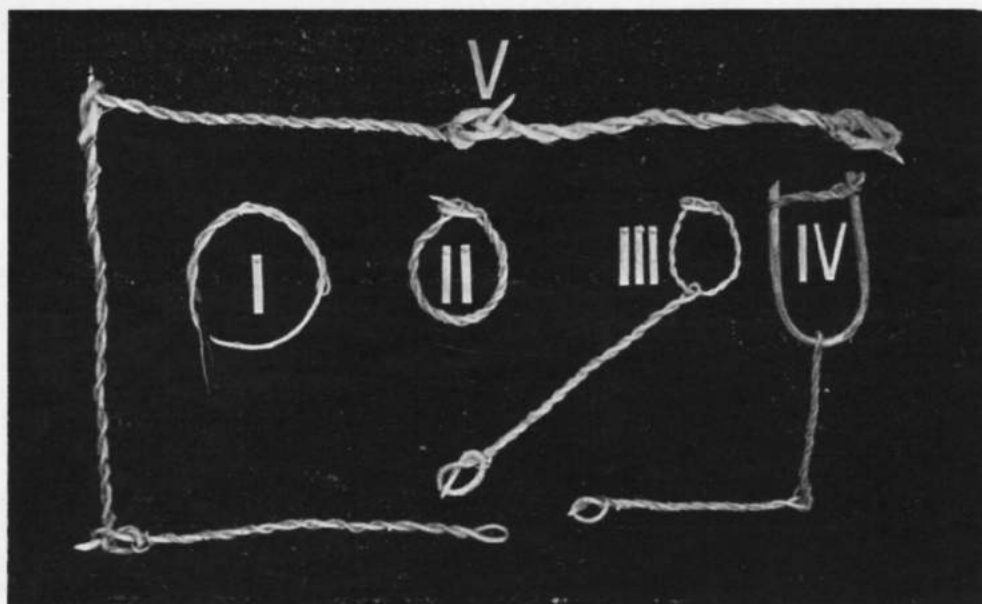

Fig. 1.

Foto: Siri Strindlund.

1. Till förvaring hopplagd mindre vidja. 2. Skälltråg. 3. Getbindsle. 4. Kobindsle med enklooe.
5. Dragrep till kälke.

Vidjor och vidjetrygor

Av Levi Johansson.

Få ting ha spelat större roll i den norrländska allmogens liv i gångna tider än björkvidjan. I nästan alla de fall, där man i våra dagar använder sig av tågvirke i ena eller andra formen, hjälpte man sig under den utpräglade självhushållningens tid för bara en mansålder tillbaka fram med björkvidjor, ja, t. o. m. det att vidjan i stor utsträckning fick träda i stället för kättingar och järnlänkar. Bjäsen (bindslena) för kor och getter voro av vidjor, likaså deras skällträljar och grimmor. Byttor och mjölkflaskor av trä hade vidjegrepar. Ryggmesens fässlor och fastsnörningsanordningar bestodo till största delen av vidjor ävensom klövjekorgarna och höbågarna. Ens liv hängde i bokstavligaste mening i en vidja, då

man i båt ute på sjön överraskades av stormen. Brast håvidjan en sådan gång, var man så gott som såld, och föga bättre var situationen, om skidans tåfäste gick sönder, då man befann sig på kalfjället i isande snå eller snöstorm. Dragtågen i skaklarna var en vidjering och bjukgjorden i selen en med trasor omlindad vidja, ja, det fanns t. o. m. selar med vidjelänkar i st. f. dragläder. I skogsdrivningens barndom i norra Jämtland surrade man timmerlassen med vidjerep, men då var förstas lassen därefter. De första «bomsmidena» bestodo av grova vidjor. Denna uppräknings användning är långt ifrån fullständig. Det är bara några av de mest anmärkningsvärda fallen, som här vidrörts, men vidjans allra viktigaste funktion återstår att redogöra för, och det är den att hava varit materialet till framställandet av de för det inre Norrland så utomordentligt viktiga snötrygorna för hästar. Med tanke härpå kan man tryggt påstå, att kolonisationen av våra fjälltrakter skulle hava fördröjts ända tills framåt sista sekelslutet, därest vidjorna icke funnits. Endast undantagsvis äro vintrarna i dessa områden så snöfattiga, att man kan reda sig utan trygor, och sådana av annat material än vidjor skulle ha ställt sig alldeles för dyra för fjälltrakternas fattiga nybyggare. För övrigt torde trygor av repvirke, järntråd eller kätting ha varit alldeles för tunga åt forna tiders små och undernärda hästar. Redan för omkring 40 år sedan konstruerades trygor av telefontråd. Ehuru tillförlitligare och i längden billigare än vidjetrygorna ha de icke förmått helt konkurrera ut dessa, vilkas ringa vikt och goda bärformåga gör dem absolut överlägsna alla andra, vad bekvämlighet för dragarna beträffar. Men så ha de den stora nackdelen att vara skäligen ovaraktiga samt därtill besvärliga att binda fast på foten. I vidrigt fall kan en alldeles ny tryggång bli fullständigt försliten bara på en dag, och man törs aldrig köra till forskog utan reservtrygor. På det yttersta i dessa dagar har vidjetrygan fått en ny och helt säkert farlig medtävlare i den av Robert Svanström i Gäddede konstruerade och tillverkade trygan av aluminium, järn och gummi. Infriar den de högt ställda förhoppningarna, vilket är mycket troligt, då är vidjetrygans saga oåterkalleligen slut. Efter några få år skall den finnas endast i ett fåtal exemplar i några museer, och konsten att framställa den skall vara glömd av nästa generation. Därför är det kanske inte ur vägen redan nu med en någorlunda utförlig redogörelse av det urgamla hjälpmedlet. Vi börjar med att beskriva själva materialet till trygan, vidjan.

Vidjorna framställas av långa, sakta avsmalnande björktelningar. Grenar av träd duga ej, även om de hava rätta formen. Grövsta vidjan i en tryg är omkr. 15 mm. tjock, den smalaste föga mer än hälften. Vidjetåktens tid är på våren, innan lövet blivit fullstort och savbildningen hunnit för långt. Ju tidigare man tar vidjan, desto starkare blir den. Hållbarast äro de vidjor, som avverkas vintertiden, men beredningen är allt för arbetsam och tidsödande, då barken inte släpper. Vidjeämnena avverkas i större mängder åt gången och fraktas till gårds. Innan de förarbetas, böra de helst få ligga till sig några dagar, ty de bliva då segare. Nu

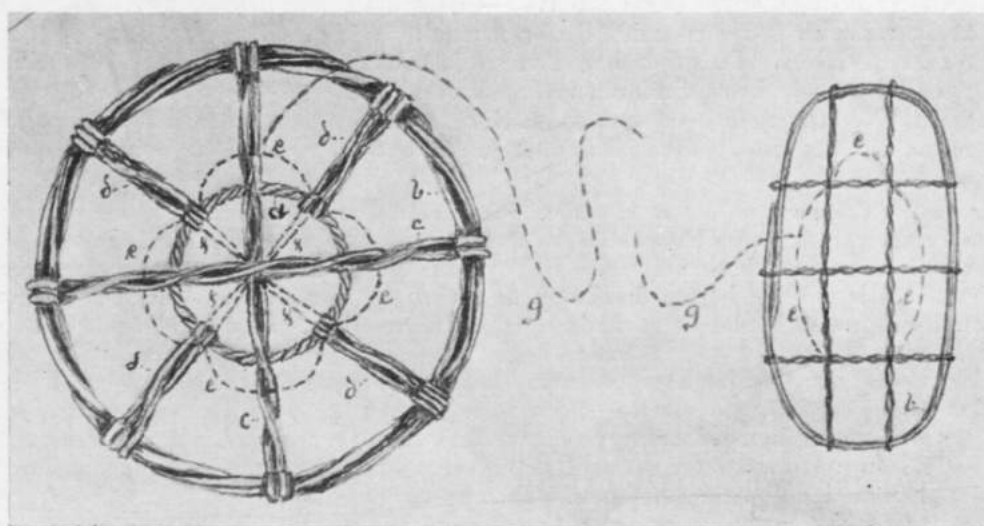

kvistas vidjorna med en skarp kniv. Större kvistar skäras ej av ända intill stammen, utan man lämnar en tumslång nabb, vilken man vid den kommande vridningen fattar om jämte vidjan. Denna går eljest gärna av på ett sådant ställe. Efter kvistningen skrapar man med knivbaken av en barkrand längs vidjan med början en handsbredd från grovändan. Sedan stiger man med vänstra foten på vidjans grovända, så att denna tryckes fast mot marken. Med vänster hand fattar man om vidjan hårt ett stycke från toppen, vilken med handen böjes till en liten vevliknande krok, som man vevar runt medsols, då barken lossnar och vedfibrerna delvis särskiljas i längdriktningen och likasom spinnas ihop. I mån som vridningen fortskrider, låter man vänstra handen med bibehållet grepp glida nedför vidjan, och vid behov gör man en ny, större vev med högra handen. Då man vridit så långt, som barken är avskrapad, slutar man. Den ovridda grovändan kallas i Frostviken «spärrå» (sporre), emedan den i en del vidjearbeten spetsas till likheten med en tuppsporre. På andra håll har jag hört benämningen «torn» (= tagg) och «lom» (= tjockända; «kvastlom», «ärlom»). Den färdigvridna vidjan tvinnas nu ihop så hårt, att den nästan vill «kicka sig», som repslagaretermen lyder, och formas till en ring, som är så beskaffad, att den lätt kan vecklas upp, utan att tvinningen dessförinnan går tillbaka. De sålunda lagerfärdiga vidjorna uppträdas hundra och hundra på öppna vidjor, som sedan knyts samman till knippen. Av varje sådant knippe skall man kunna binda två omgångar (8 st.) trygor, och det måste därför innehålla minst 16 vidjor av största sorten, 32 av medelsorten och resten småvidjor. Man beräknar en 5 å 600 sorterade vidjor pr häst och vinter, om man har någorlunda jämnt med körning. I forna tider vredo frostviksborna vidjor till avsalu i Norge. På 1870-talet betalades de med 1 kr. knippan av köpmännen i Overhalden. Med nuvarande arbetspriser torde de ej kunna noteras under 5 kr. knippan.

I Frostviken, varifrån stoffet till denna framställning är hämtat, ha trygor med all säkerhet använts ända sedan bebyggelsens början på 1750-talet, och fortfarande höra de till de absoluta nödvändighetsartiklarna, ty i regel faller det så mycket snö på vintrarna, att hästarna icke alls bottna, då de komma utom vägen. Men även om sommaren måste man någon gång tillgripa trygorna, då man kör å myrländ mark. På en del inägor finnas också områden, där marken är så lös, att man måste binda trygor på hästen, då man skall plöja och harva, men detta hör till undantagen. Samma slags trygor användas både vinter och sommar. Av trygor finnas sedan äldst två huvudtyper nämligen «hästtrygan» och «mantrygan», de senare att användas av människor. Den hästtrygmodell, som fortfarande allmännast användas, torde vara i detalj alldeles lika med den, som brukades av de första bebyggarna. De äldsta personer i trakten minnas ej, att trygorna sett ut annorlunda än nu, och var helst man inom det vidsträckt område granskar en hästtryga av vidjor, befinnes den vara exakt lika med dem på andra håll inom området: samma vidjesorter, lika många vidjor, alla knutar lika slagna och vända och samma vindlingar och

slag på vidjorna. Endast storleken växlar något, och den är rent individuellt betingad. En större och tyngre häst tarvar förstås större och bärkraftigare trygor än en mindre sådan. Då man skall lära en tämning gå på tryg, använder man sig av extra små s. k. «tämningstryga» — övningstrygor skulle de också kunna heta. Denna uniformitet gäller endast om hästrygorna. Mantrygorna kunna vara ganska olika gjorda, men de ha heller aldrig spelat någon större roll.

Hästrygan består av följande delar:

A.

Fig. 2.

B.

Teckningen av förf.

A. Schematisk bild av hästryga.

- a. Ring. b. Båge. c. Korsvidjor. d. Stolpar.
e. Orgor (endast antydd). f. Sporrar till föreg.
g. Trygband (antytt).

- B. Schematisk bild av mantryga.
Ang. bokstävernas betydelse se under A

1. TRYGBÅGEN. Denna, som bildar trygens cirkelrunda ytterkant, är gjord av långa, smala haggsprotsar, som ovridda virats om varandra ett flertal gånger, så att bågens tjocklek uppgår till omkring 3 cm. Trygbågarna gör man vanligen i savtiden om våren, då telningarna äro böjligast och lätt släppa barken.
2. TRYGRINGEN. Denna är ungefär lika vid som en hästhov, vars plats å

trygen den även markerar. Den göres av två långa, smala vidjor, vilkas grovändar förenats medelst en hårt åtdragen s. k. karingknut. Denna låter nämligen samsa ihop sig tätare än någon annan sorts knut och blir därför minst skrymmande. Ringen och bågen måste tillverkas med synnerlig omsorg, ty dessa delar äro vid trygans användning utsatta för största påfrestningen, och de kunna ej utbytas mot nya, om de slå fel. Går bågen av, är det bara att slänga trygan. Brister ringen, kan man taga vara på bågen, om den är bra, men allt vidjevirket måste skrotas bort.

3. KORSVIDJORNA. Dessa äro två — de grövsta och längsta i trygen. De korsas varandra i trygens mitt, därför namnet.
4. STOLPARNA. De utgöras av fyra vidjelänkar, som förbinda båge och ring, radialt klyvande kvartscirklarna mellan korsvidjorna.
5. ORGAN. («Ärrgan») de fyra vidjeöglor, som omsluta hästhoven och tjäna till fästen för ett flätat tagelband eller en läderrem, varmed trygan fastsnöres om hoven.

Till en tryga åtgå alltså 12 vidjor och bågen. Det är ett «trygörs» = trygvirke. Alla fyra trygorna åt en häst kallas en «tryggang». Den uppdelas i två «halvganga» eller i «framtryga» och «baktryga». Baktrygorna göras alltid något större än framtrygorna, dels emedan hästens bakkropp är tyngre än framkroppen, och dels emedan bakfötterna pressa hårdare mot underlaget, då djuret drar. Inte alltid behöver man vid körning ha trygor på hästens alla fötter. Den kan emellanåt reda sig med endast baktrygorna. Man säges då köra «halvtryckt». Behövas inga trygor alls — vilket är något riktigt storartat — kör man «otryckt». Då den vane hästen går på trygor, stigar han ned baktrygorna precis i framtrygornas stämplar. Han säges då «stig stäppan», tv en trygstämpel kallas «trygstäpp». Är vägen uppkörd förut, stiger hästen i de gamla stopparna. Då uppstår en «stäppaväg», som är mycket besvärlig för folk att gå, emedan hästen tar så långa steg, då han går på trygor. Mellan stopparna kan man inte stiga, för där är det orörd lössnö.

Verktygen för trygbindning äro få och mycket enkla. Utom slidkniven har man endast en pryl av renhorn, «trygstyngen», och en s. k. «trygfjöl», en björkbit, som är cirka 30 cm. lång, 6 cm. bred och ett par cm. tjock. Den är på mitten försedd med tre olika stora hål. Med prylen rymmer man upp för vidjorna, där de skola trädas in mellan andra vidjor i trygan, och med fjölens hjälp drar man till knutarna. Sedan en vidjas grovända lagts i knut om bågen, träder man vidjan genom ett lämpligt stort hål i fjölen, tar den om övre delen av korsryggen och lägger dess fria ände ett varv runt vidjans egen grovända en bit ovanför knuten; trygfjölen lägges på tvären framför knäna, så att vidjan löper mellan dessa. Man sitter på en stol under arbetet. Nu lutar man sig med överkroppen så långt fram, som man bekvämligen kan, drar efter vidjans fria ände, så långt det går, lägger fast den och rätar så på ryggen i små knyckar. Härvid utvecklas en betydande

kraftverkan på knuten, så att den blir fullständigt åtdragen om bågen.

Innan bindningen börjar, vecklas de behöfliga vidjorna upp och läggas i blöt en stund för att bli mjuka och smidiga. Först gör man den förut omnämnda trygningen. Bågarna har man i förlag. En korsvidja fästes om bågen på nyss beskrivet sätt, tvinnas hårt, lägges rätt över bågen, stramas till hårdast möjligt och lindas ett helvarv om bågen. Den fria delen av vidjan slås nu ett varv om den fasta och drages till så hårt, att de båda parterna antaga utseendet av ett påbörjat tvåslaget rep. Nu lägger man ringen ovanpå korsvidjans fasta part, för den fria parten över ringens kant och om den fasta ett slag, så över ringen och om fasta parten ett slag. Man är nu tillbaka vid korsvidjans knut. Med prylen rymmer man upp mellan knuten och bågen på insidan, drar den fria ändan igenom så långt och hårt det går, lägger den ett slag om bågen och binder sedan upp den i vindlingarna på den nu färdiga första korsdelen. Sist rymmer man upp mellan parterna och gör fast vidjans toppända. Den andra korsvidjan bindes in på samma sätt dock med den skillnaden, att den första vidjan skall i krysset omslutas av den andras båda parter. — Nu blir det att binda in stolparna. Till dessa tagas betydligt vekare vidjor än till korset. Stolplänken blir ändock lika stark, ty den är så kort, att vidjan räcker flera slag fram och åter. Först slås knut om bågen på samma sätt som man gjorde i korset. Stolpvidjan lägges så ett enkelt slag om ringen, sedan ett slag om sin fasta part, vidare genom knuten och omkring bågen — alldeles som det gjordes i korset — så tillbaka igen till knuten, genom denna, runt bågen, tillbaka efter vindlingarna och sist genom länken för fästning av toppen. Så förfäres med alla fyra stolparna. Om nu allt detta är rätt gjort, skola alla knutar i kors och stolpar vända sporrarna nedåt. Nu återstår endast att binda orgorna. Där en stolpvidja är lagd om ringen, rymmer man upp med prylen och träder igenom orgvidjan underifrån, varefter man böjer om sporren och sticker den upp genom trygan innanför ringen. När man nu drar efter vidjan i toppriktningen, kommer sporren i bänd mot korsvidjorna, givande absolut säkert fäste för orgvidjan. Denna böjes nu i en lämpligt stor båge över till närmaste stolpe medsols, där den föres ned genom stolpen inom ena parten, sedan tillbaka uppåt utom både part och ring, vidare i täta, hårt åtdragna vindlingar om fasta parten till sporrens fäste i stolpen, ned genom denna i bredd med sporren, tillbaka uppåt utom parten och sedan efter organs vindlingar, så långt fria parten räcker, då ändan slutligen göres fast på vanligt vis. Första organ är nu färdig. De övriga orgorna bindas in alldeles lika. Sist kapas alla sporrar utom orgornas kortast möjligt och de framstickande vidjetopparna avputsas. Av vikt är, att vidjan före varje angivet litet arbetsmoment tvinnas eller snos ihop ordentligt. — Vidjetrygan, välgjord, är ett i sitt slag mycket fullkomligt ting både slöjdmässigt och konstruktivt sett. Bär man sig i alla stycken rätt åt vid dess framställning, samsa sig de olika delarna så villigt och väl samman, att det är allom uppenbart, att så skall det vara och inte på något annat sätt. Tidigt

har trygan i alla detaljer utformats till sådan fullkomlighet, att varje den minsta förändring i dess byggnad skulle innebära en försämring. De gamla trygmakarna på 1850-talet inpräntade i sina lärjungar den satsen, att om man lägger första vidjan i trygen "rängt" (avigt, fel) så blir hela trygan rang. Den lärdomen hade de helt säkert från sina farfäder, gubbar födda på 1700-talet. Men trygmodellens standardisering skedde nog mycket längre tillbaka än så, — kanske redan i förhistorisk tid. Både av denna orsak och av det skälet, att vidjetrygan nu är oåterkalleligen ställd på indragning, har jag ansett mig böra redogöra för dess framställningssätt så här grundligt.

Till trygornas fästande på hästfoten erfordras naturligen ett band eller en läderrem. Bandet är det ursprungliga och — påstå de gamla — det bästa. Garnet här till spinnas på vingelsnälla, beskriven i femte årgången (1935) av denna publikation. Spånadsmaterialet är en blandning av hästman, kosvepor och grov ull. Det enkelsnodda garnet har samma grovlek som ett ordinärt omslagssnöre. Av detta garn gör man tre tåtar med tre trådar i varje och flätar dem samman. Varje band göres ungefär 1 m. långt. Dessa band ha framför läderremmar fördelen att vara en smula elastiska, varjämte de strama åt, då de bli våta, under det att remmen tänjes. Detta med flätningen är intressant. Det är en sedan länge känd sak, att en på vanligt sätt slagen tøm har betydligt mindre sträckhållfasthet än de i tømmen ingående parterna gemensamt ägde före sammanslagningen. I en av de första årgångarna av Vetenskapsakademins handlingar (omkr. 1740) behandlades detta spörsmål i en längre artikel av ingen mindre än Christopher Polhem. Med stöd av talrika försök fastslår han en sats av innehåll, att tågvirke vid hopslagning undergår en styrkeminskning, som är direkt proportionerlig till den samtidigt skeende längdminskningen. I anledning härav varnar han för onödigt sträng hopslagning och *rekomenderar flätning i de fall, där denna kan användas*. De gamla frostviksborna hade med säkerhet aldrig läst Polhems artikel, men de ha medelst den tidsödande flätningen framställt inte bara trygband, grimskaf och liknande korta repstumpar utan även körtömmar och nättelnar — helt visst emedan de funnit dem vara starkare än de snodda. Samma är känt även från andra trakter.

Till vidjetrygorna höra ofrånkomligt vad man i Frostviken kallar «trygsäckan» (= — strumporna), d. v. s. trasor som lindas kring hästens hovleder, för att de ej ska skavas av orgorna och trygbanden. Hårtill användas numera stycken av säckväv. I gamla tider lade man ned betydligt arbete på trygsockorna. Av gamla vadmalskläder klippte man till stycken på ungefär en kvadratfot, lade ett par tre sådana på varandra och stickade ihop dem omsorgsfullt med grov ulltråd, för att de skulle bli slitstarka. Då de gingo sönder, lappades de. Det var under självhushållningens tid, då det gällde taga väl vara på allting.

Sist ett par ord om mantrygorna. Dessa äro mycket enkla till sin konstruktion. (Se teckn.) De ha mest använts vid upptrampning av vägar och lassnings-

planer i snö. Då man dragit hem foder och ved, där väg icke funnits, ha de också brukats men däremot aldrig som egentligt färdmedel.

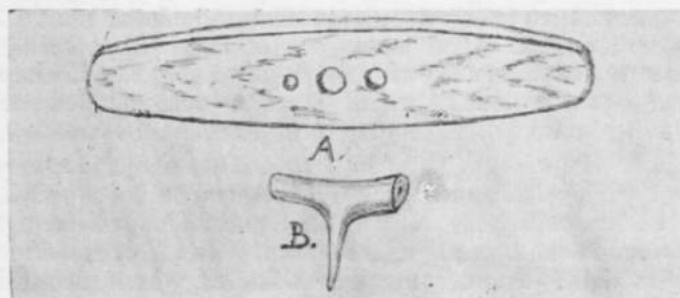

Fig. 3

A. Trygfjöl. B. Trygstyng.

För trettio år sedan.

(Ur ett föredrag vid hembygdsafton i Ström den 26/4 1937.)

För en del av mina åhörare är det måhända okänt, att Strömsund för trettio år sedan hade egen tidning. Den hette "Strömsunds Tidning" och startade med sitt första nummer den 30 juni 1906. I underrubriken anges den vara "Organ för Norra Jämtland, Nordvestra Ångermanland och Södra Lappland." Den utkom en gång i veckan och hade såsom redaktör och ansvarig utgivare journalisten Olof Theodor Stalheim, född i Bokenäs, Göteborgs- och Bohus län, den 31 oktober 1870. Han inflyttade den 7 juni 1906 från Östersund och utflyttade till Sollefteå den 30 december 1908. För egen del har jag mig icke något mera bekant om redaktören, men jag tänker, att äldre Strömsbor skulle kunna lämna en del upplysningar. I prenumerationsanmälan säges, att genom tidningens framträdande förverkligats "ett önskemål, som länge gjort sig känt i orten". Ett speciellt Ortsorgan är av behovet "just nu", då en mängd frågor av intresse för ortens framåtskridande och utveckling kommit upp på dagordningen. Strömsund hade ju vid sekelskiftet blivit municipal (Kungl. brev den 16 jan. och 22 juni 1900), "och", sägs det i anmälan, "då ett yngre samhälle först söker

ställa sig på egna fötter, har det icke blott ovetenheten och trångsyntheten *inom* sig att bekämpa utan även störande inflytanden *utifrån*, vilka kunna hindra eller fördröja lösningen av mer än ett av de livsintressen, varav ett framåtsträvande samhälles väl beror". Det är dock icke redaktionens mening att på något sätt spela försyn för samhället eller orten, men den vill lämna plats för sakliga och utredande artiklar, som beröra samhällets och ortens sunda utveckling. Politiken kommer man endast undantagsvis att blanda sig i, blott giva kortfattade översikter rörande viktigare politiska förhållanden i in- och utlandet. Dessutom fastslås två oefftergivliga punkter på programmet: *fosterländskhet och nykterhet*.

Jag skall icke längre uppehålla mig vid detta, det anförda må vara nog. Två år, 1906-1907, lyckades tidningen genomleva, sedan uppdyker den i förändrad gestalt såsom en avläggare till Jämtlands Tidning med redaktör Olof Ahlström i Östersund som ansvarig redaktör och efter varandra herrar Ernst Åslund och Manne Wikén i Strömsund som platsredaktörer. Men den tidningen är en helt annan än den från 1906-1907. Den tycks ha slutat omkr 1911. Jag har åtminstone icke påträffat något nummer senare än från mitten av detta år.

Jag hade nu tänkt mig, att det kunde intressera en och annan att höra något om liv och leverne här i Ström för 30 år sedan och särskilt i Strömsund och jag skall med ledning av årg. 1906-1907 ge några glimtar. Materialet är rikt och jag får nöja mig med ett litet urval.

Tidningens första nummer den 30 juni 1906 måste sägas vara ett pampigt nummer. Det är ett helt hembygdsnummer med både text och illustrationer. Där möter oss en längre uppsats om bygdens och samhällets historia från äldsta tider. Där finns en rad korta biografier över de ledande männen inom församlingen och mycket annat. De märkesmän i bygden, som uppräknas och avbildas, äro följande: kyrkoherden O. N. Wagenius, f. d. kronolänsmannen Per Holm i Jonsgård, häradsdomaren Anders Rosenberg i Öhn, landstingsmannen Olof Olofsson i Tullingsås, kommunal- o. municipalstämмоорdf. Insp. Z. Åslund i Strömsund, kronolänsmannen och bankdirektören Johan Gärdin, Strömsund och kommunalnämndens ordf. agronom Ulrik Holm, Jonsgård. Alla ha nu skattat åt förgängelsen, men en gång stodo de i arbetet och kampen och verkade var och en efter sin gåva och sin övertygelse för bygden. Det var inga dåliga karlar detta, det var en god samling kärn- och krutgubbar, var och en värd sig egen skildring. Vi göra ingen orätt, om vi i dag ägna dem en minnets och tacksamhetens tanke.

En av orsakerna till det ståtliga tidningsnumret och till att man just nu startade tidningen var, att sommaren 1906 skulle i Strömsund hållas ett stort kulturellt ungdomsmöte, varför det liksom föll sig av sig själv att presentera bygden och samhället. Det finns en bild i första numret av kommitterade vid ungdomsmötet. Det är rörande att se på den bilden och tänka sig, hur åren fara fram med oss människor. Det är 30 år sedan. Av fjorton leva ännu tio

och vi möter dem här på våra gator så gott som dagligen. Åren ha ändrat deras yttre och de ha väl även redigerat om deras inre i mångt och mycket. Det kanske roar att höra deras namn: handl. Hans Mårtén, fröken Anna Åslund (gift Nordwall), skräddarmäst. P. W. Ohlson, fröken Hulda Lindberg (gift Engelbrekts-son), lantbruk. Olof Olofsson d. y. ("direktör Olofsson"), dir. Johan Gärdin, handl. Lars Wassdahl, handl. Nils Persson, handl. Erik Ersson j:or, fröken Erika Häggdahl, fröken Karin Nilsson (Jämtslöjd), handl. P. Roos, fröken Ebba Ersson, fröken Elise Svensson.

Ungdomsmötet med massor av tal av landshövding Widén och andra hade stor framgång och tidningen är nöjd.

Då man bläddrar i de gamla numren möter på varje sida annonser av olika slag. Det kan kanske roa att se efter, vad man hade för affärer i Strömsund då för tiden, när man skulle ut på "shopping". Åtskilliga namn, som möta i annonsspaltarna, fresta oss än i dag med sina varor och skyltfönster.

Hans Mårtén rekommenderar sin Diversehandel och "Nordéen och Olsson" sin Garn- och Vävnadshandel, Ebba Thorwaldsén har "ett stort lager av modevaror m. m. till billiga priser" och D. Nordfors frestar med mångahanda såsom cigarrer, galanterivaror, reseffekter, eau de Cologne, tvål, vademecum, flughävar, barnleksaker och ramlistor, men inte ännu böcker. "Ströms Jernhandel" och Redskapshandeln tävla redan för full fart om publikens ynnest — och O. Ohlssons skrädderiaffär (Nu P. W. Ohlson) rekommenderar sig till utförande av allt vad till skrädderiyrket hör. Obs! Moderata priser. — Och flera andra. Men en hel del ha för länge sedan slagit igen butiken: L. B. Lohman har för alltid stängt igen luckorna till sin marknadsbod; och borta är Nils Persson, idealisten och nykterhetskämpen, med möbler, färger, tapeter, likkistor och svepningar — och Selinders Parti- och Minutaffär — och Godköpsmagasinet (K. P. Sundelin) med uppmaning till den "ärade allmänheten att vid köp av bomulls- och linnevaror m. m. ej glömma att priserna alltid äro de humanaste i Godköpsmagasinet" — och Klintman och Permans fotografiateljé med dess "välgjorda arbete" och "moderata priser" är borta — och Olof Persson och C:o är borta — och Erik Ersson junior är borta; men Fridell hamrar ännu i sitt Plåt- och Kopparslageri — och Lasse Wassdahl går rak och knak ibland oss och har kanske glömt, att han en gång sålde murtegel från A.-B. Ströms tegelbruk.

Jag måste verkligen be om ursäkt för att jag nyss lämnat en felaktig uppgift, men jag finner vid närmare efterforskning, att Nordfors affär även förde böcker till salu. I nummer 3/ 1906 finnes en bokannons införd, som är ganska intressant. Det skadar nog inte att titta efter vad slags litteratur, som utbjöds åt en bildningshungrande allmänhet på "Strömsflaten" — och på landsbygden med förrästen, ty annonsen meddelar, att "rekvisitioner från landsbygden expedieras mot tillägg av porto". Hör bara! "Ett parti goda böcker realiseras till

nedsatt pris etc." Där uppräknas bl. a.: Olika banor av Leonard Strömberg; Tiggardrottningen I och II; Giftna sig för pengar av Nella Norrvall; Sexuella frågor av E. W. Wretling; Dansösen av Matilda Serav; Fallet Karin, spiritistiskt fenomen av Paul Bjerke; Min underbara livsdröm av Asta Smith-Richer m. fl. Något över ett årtionde senare fick affären bokhandelsrättigheter.

Att i övrigt försök även gjordes att sörja för allmänhetens litterära intressen framgår av en i flera nummer inflytande annons om "Strömsunds Lånbibliotek". Den har följande trohjärtade lydelse:

"Ett värdefullt sällskap under ensamma stunder är en god bok. Goda böcker äro dock dyra att köpa, men genom att låna i Strömsunds lånbibliotek kan man utan nämnvärd kostnad förskaffa sig en god, nyttig och förströande läsning. Katalog finnes utlagd i Hushållsskolan, där boklån även förmedlas. Obs.! Ständigt nya nummer!"

Kanske var det den av bokhandeln och lånebiblioteket uppammade läslusten, som gjorde, att en bokbindare vågade slå sig ned på orten. Det kan diskuteras, om han hade anledning att rosa marknaden, ty han övergav sedermera Strömsund för att först i senare tid återkomma.

När man studerar annonserna, av vilka jag måste göra ett snävt urval, är det en sak, som förvånar, åtminstone borde förvåna yngre personer, som ej varit med om "den gamla goda tiden". Vi minns, att tidningen i sitt program angav sig såsom nykterhetsvänlig, och i uppsatser och insändare hävdas denna ståndpunkt med all makt. Men i annonserna är det annorlunda. Det fanns intet Bratt-system den tiden utan spritförsäljningen var inom vissa gränser fri och i vår tidning liksom i andra tidningar då för tiden möta vi de lockande, detaljerade spritannonserna från de stora firmorna. Ja, inte i första årgången, men väl i den andra. Vad kan orsaken vara? Troligen ekonomin. Man kunde inte undvara den goda inkomstkälla, som spritannonserna voro. Tänk så många som skulle slicka sig om munnen, om han i dag, då han öppnade sin tidning, funne en liknande annons som denna: "Prima Brännvin, tiobubelt renat, med fria kärl erhålles: 20 liter för 21 kr., 40 liter för 40 kr. o. s. v. Fin Fransk Cognac 20 liter för 25 kr., God Cognac för 45 kr. o. s. v."

Men nu nog om affärer och annonser och dylikt!

Med anledning av det nämnda stora ungdomsmötet hade utifrån framhållits "den nykterhet och ordning här rådde under mötet". Tidningens redaktör har en artikel i fråga i nr. 2 för 1906. Han bekräftar, att ordningen varit god, men framhåller att från visst håll påståtts, att lönnkrögeri i stor skala skulle bedrivas inom samhället. Han tror dock icke, att det är så farligt: "dels skulle ju sådant märkas utanför hotell-lokalerna, säger han, men en berusad person är här en stor sällsynthet — och så kommer *härtil*: att så länge vår polismans sommaruniform är ren och obefläckad, får man väl ej tro, att det råder någon större svårighet

att uppehålla ordning på platsen". — Ett verkligt gott bevis för nykterhet och goda seder!

Frågan om inlandsbanans sträckning diskuteras livligt dessa år och landshövdingen hade under ungdomsfästen hållit en sammankomst för att höra ortsbefolkningens mening. Det är gott om artiklar i tidningen i denna sak och som vanligt goda och välvilliga råd till myndigheterna.

Apropå färdmedel, uppenbarade sig i juli 1906 en herre med bil i Strömsund: "en präktig automobil av engelsk tillverkning, vilken vid tävlan i Göteborg utmärkts med ett andra pris. Resan från Ramsele till Strömsund, 6,5 mil, hade gjorts på tre timmar."

Läkarefrågan var då som nu på tapeten och i nr. 4 få vi höra något om dåtida "naturläkekunst". S. k. "jorddragning" av barn förekommer alltjämt. Vid Brosve, ej långt från Strömsund, finnas i ett backkrön några runda hål i jorden, genom vilka barnen dragas för att renas från sina krämpor. Kuren tycks flitigt anlitas. — En person från en av socknens byar hade en dag infunnit sig på apoteket och utbjudit en *orm* till apotekaren. Den fackutbildade medicinmannen röjde dock en i upphittarens ögon häpnadsväckande okunnighet om ormens helbrädgörande egenskaper och ville ej inlåta sig på någon affär. Och ändå var det ingen okunnig ungdom till apotekare detta, han hade kort förut fyllt sextio år och på vanligt sätt uppvaktats, så han hade bort ha bättre förstånd!

Strömsunds gymnastik- och idrottsförening håller årsmöte, styrelsen väljes och Lars Wassdahl jämte några andra bli revisorer. Under det gångna året ha hållits sex tävlingar: 2 i allm. idrott, 1 skridskotävling och 3 skidtävlingar. Ja, det behövs nog starka karlar, ty en björn har på vårsidan varit framme och härjat på Finnvattenskogen, två unghästar ha strukit med för slagen av hans ramar. Som en erinran om att björnarna förr höllos bättre i schack, intages i följande nummer en notis om björnjägaren Pål Nilsson i Hillsand, som dog 1874. Enligt ett intyg utfärdat 1858 hade han då dödat 50 björnar, 14 järvar, 21 lodjur, över 100 rävar, 120 mårdar och 22 uttrar. Sockenstämman intygade på sin tid, att han gjort församlingen en ovärderlig tjänst.

En sak, som rörde upp en del sinnen, var ryktet om att postförbindelsen mellan Strömsund och Ramsele skulle upphöra. Tidningen kallar det för "kungl. postverkets genialiska plan att indraga postförbindelsen mellan Strömsund och Ramsele". Vid förfrågan hos postmästaren här på platsen om hur det i verkligheten förhölle sig med denna sak, förklarade han, som "eljest visat sig sitta inne med rätt mycket vetande", att han ej visste något därom.

Den 8 augusti fyller gamle prosten O. N. Wagenius 80 år. Dagen firas med högtidsgudstjänst i kyrkan och middag å Nya Hotellet, med tal, överlämnande av en textad adress och en penningssumma, som sedermera avsattes som en premiefond för folkskolebarn samt hyllningsverser av stud. Jens Mikael Andrée.

Tidningen har en utförlig skildring av högtiden.

En 18 års flicka drunknar i Vedjeön och läsarna få en hälsosam erinran om vikten att aldrig bada ensam, ty "även den simkunnige kan råka i nöd".

Söndagen den 12 augusti 1906 anordnar Strömsunds Gymnastik- och Idrottsförening en velocipedtävlan å 44 km. med start vid spruthuset kl. 9 f. m. och vändpunkt vid Stamsele gästgivaregård. Av 10 anmälda starta 9. Förste pris-tagare blev W. Jullander på 1 tim. 54 min. 15 sek. "En av deltagarna, Per Wallin, syntes på bortfärden vara överlägsen samtliga tävlande, men råkade senare ut för missödet att en av luftringarna brast sönder, så att han måste gå ut ur tävlingen", berättar tidningen.

Olof Högborg, "Stora vredens" orginelle författare, gör sommaren 1906 i sällskap med Janrik Bromée en turistfärd uppför Ströms Vattudal och tidningen passar på att intervjua honom om hans intryck av "Jämtlands blivande andra stad". Han svarar först, att han inte vet, vad det skall tjäna till, men gör sedan ett skriftligt uttalande, som är mycket smickrande för det dåtida Strömsund. Jag anför en del därav:

"Strömsund är den allra näpnaste plats på Guds jord; och därtill är allting så välvårdat, så överraskande rikt, så socialt tilltalande, att sällan skall man få se en stadstanke, som mer värdigt tolkar sin rätt att bliva stad". Han menar dock, att det är vissa besvärligheter, som följa med bildandet av ett stadssamhälle, ökade skatter m. m., men å andra sidan förmår ett *samhälle* bära mera av tunga och besvär. "Och, säger han, främlingen tycker sig i Strömsund se särdeles goda ytringar av samhällsanda — men människan är dock människa både i stora städer och å små platser. Jag vet, att det stundom kan vara både så och så att söka bergning och livslycka å platser, där alla känna varandra — och framför allt varandras små svagheter så väl, ack, så väl! Då främlingen beträder en sådan plats, är han från första stunden ögonmärket för alla ögon, som ivrigt spana efter hans svaghet. Vilken glans, vilken glädje, vilken triumf, om de lyckas spåra något aldrig så litet av vad de söka! Det viktigaste för Strömsund och alla små platser är att befria sig från den lilla trångsynta kälkborgerligheten och med ens söka hägnet av stora, världsövervinnande tankar och åskådningar, som skapa stora och lyckliga städer". — Dessa ord gälla väl också oss, som nu bygga och bo i Strömsund, och vi minnas kanske, hur det står i sista raden av Kellgrens "Dumboms leverne": "O vandringsman: gnothi seavthon" (d. v. s. känn dig själv).

I april 1907 är Strömsunds Tidning i tillfälle att meddela sina läsare, att Kungl. Järnvägsstyrelsen nu avlåtit skrivelse till regeringen med hemställan om byggande av en järnväg Östersund - Ströms Vattudal (Ulriksfors) med bispår till Strömsund. Det dröjde ännu några år, innan allt var klart för bygget, men början var dock gjord och Strömsund drömde ljusa storhetsdrömmar för framtiden.

Förutom en del skriverier om bryggeriet och ölbrickandet i avkrokarna uppröres allmänheten i maj 1907 av "en storm i ett vattenglas". Ett bankbrev hade icke kommit fram i rätt tid, varigenom trassel uppstått. Orsaken skulle ha varit, att brevlådan, vari brevet nedlagts, ej i rätt tid tömts. Saken behandlas på ledande plats i tidningen med en kraftig reprimand åt vederbörande. Diskussionens vågor torde ha gått högt, och det var tur, att tidningen i samma nummer kunde meddela, att enligt första provinsialläkarens utlåtande vattnet i Vattudalen, där Strömsunds befolkning till största delen hämtar sitt dricksvatten, är "utmärkt". Blev man torr och törstig av diskussionen, fanns det möjlighet att läska sig.

Den 25 april samlas årets beväringar för avmarsch till Östersund och Frösö läger. Upprop hölls kl. 6 e. m. vid kyrkan, 54 unga fosterlandsförsvare stodo uppställda, och på kvällen var fäst anordnad å Godtemplarsalongen för ynglingarna. Fröken Erika Häggdahl hade dekorerat salen, prosten Wagenius höll tal, fröken Ingeborg Nordfors sjöng med ackompanjemang av fröken Klintman och fru Fredrika Nordfors deklamerar m. m., m. m. "De unga beväringarna syntes mycket belåtna med den dem visade välviljan och skola säkert bibehålla denna enkla högtid i tacksamt minne", säger tidningen. Följande morgon marscherade de den 11 mil långa vägen till Östersund. Den marschen var ett verkligt triumftåg genom bygden varje år och högeligen efterlängtd i de byar, som passerades. Som befäl medföljde en löjtnant eller sergeant och några korpraler. I spetsen för tåget gingo spelmän med dragspel och trossen, packningen, forslades på en särskild lastvagn. Första kvällen gjordes halt i Gisselås, följande kvällar i Fyrås, Österåsen och Kläppe, femte dagen tågade man genom Östersund till Frösön och och stannade i Rise eller på Stocke. I de byar, där nattkvarter togs, samlades ungdomen från bygden och dansen gick till arla morgonstunden. Sedan kompanierna från de olika delarna av länet samlats ute på Frösön hände det lätt, att ett uppfriskande slagsmål etablerades mellan de olika styrkorna, ett mycket effektivt sätt att stiffta bekanskap. Det är inte underligt, att minnet av beväringmarschen än i dag lever i ljus hågkomst hos kvarlevande deltagare.

Men nu vågar jag inte berätta mer ur de gamla tidningsnumren. Det har blott varit en liten axplockning, men kanske ändå alltför riklig.

Om några dagar gå vi att fira valborgsmässa och första maj. Låt mig sluta med tidningens ord om våren och majfirandet i Strömsund 1907: "Vårfåglarna ha nu samt och synnerligen anlänt till våra bygder". "Valborgsmässoaftonen firades här i bygden enligt gammal sed med eldar, kring vilka ungdomen samlade sig för att därefter tråda dansen i något närbeläget hus. Å isen nedanför municipalet hade nu liksom alltid upptänts ett större bloss, vilket dragit till sig en större del av samhällets innevånare. Vädret och väglaget lämnade emellertid ej möjlighet till någon längre vistelse i det fria."

Och så till sist: "Första maj ingick med solljus och vackert väder. Eljest

företedde denna folkets märkesdag intet ovanligt. Ännu har man ej hunnit till demonstrationernas stadium i denna bygd“.

Gunnar Löfvenmark.

Ströms hembygdsförenings ekonomiska ställning den 31 dec. 1936.

Tillgångar den 1/1 1936.

Ströms hembygdsförenings arkivkassa:	
1929 års statsobl.	Kr. 4000:—
Å sparkasseräkning	599:48
Upplupen ränta	13:69
	4613:17
Å sparkasseräkning	1958:12
Upplupen ränta	26:38
	1984:50
Lägenh. Gärde 3 ²⁴	3000:—
Div. inventarier	1:—
Kontant i kassan	190:26
Summa Kronor	9788:93

Inkomster:

Kontant i kassan	Kr. 190:26
Uttag å sparkasseräkning	200:—
Bidrag av arkivkassan	330:—
Försälda årspublikationer	32:25
159 st. medlemsavgifter	318:—
Summa Kronor	1070:51

Utgifter:

Omkostn. å årspubl. 1936	Kr. 396:09
” ” Gärde 3 ²⁴	30:50
Böcker och tidskrifter	165:—
Undersökningar m. m.	72:75
Bidrag till sängsvanar	75:—
Övriga utgifter	134:65
Innestående å postgiro	64:56
Kontant i kassan	131:96
Summa Kronor	1070:51

Tillgångar den 31/12 1936.

Ströms hembygdsförenings arkivkassa:	
1929 års statsobl.	Kr. 4280:—
Insatt å sparkasseräkn.	463:17
Upplupen ränta	12:24
	4755:41
Insatt å sparkasseräkn.	1784:50
Upplupen ränta	38:68
	1823:18
Lägenheten Gärde 3 ²⁴	3000:—
Diverse inventarier	1:—
Innest. å postgiro	64:56
Kontant i kassan	131:96
Summa Kronor	9776:11

Strömsund i januari 1937

Alfred Mattesson
ordf. o. kassaförvaltare.

Medlemsförteckning 1936.

(Adress: Strömsund, där ej annat anges.)

- Abrahamsson, K. J., handl., Lövberga
 Adolfsson, Magnus, byggmästare, Risselås
 Alvebo, Eric, hemmansäg., Alavattnet
 Alvebo, Jöns, " "
 Amcoff, E. Jonas, handl. "
 Andersson, J. E., kommunalordf, Ulriksfors
 Backström, E., syssloman, Ulriksfors
 Bandelin, Kristina, fru, Karlstad
 Berg, Ragnar Ax:son, notarie, Umeå
 Berghström, A., f. d. förvaltare
 Berghult, Nils, handelsföreståndare
 Berglund, P. O., inspektör, Torsfjärden
 Björkman, G., bankdirektör, Östersund
 Blank, J. N., hemmansägare, Lövberga
 Blom, Anna, fru, lärarinna
 Blom, N. L., gårdsägare
 Blom, Nils, hemmansägare, Hillsand
 Blomqvist, F., apotekare
 Brune, J. A., posttjänsteman, Örnköldsvik
 Carlsson, Artur, entreprenör
 Carlsson, Egort, stud., Stockholm
 Carlsson, Oscar, disponent
 Carlsson, Signe, fru
 Carlsson, Torsten, handelsföreståndare
 Elander, Ellen, fru, Nyland
 Eliasson, Algot, skräddarmästare
 Elgmark, S., komminister, Aspås
 Ericsson, Anders, frisör
 Eriksson, Alma, fru
 Eriksson, Elvira, lärarinna, Vågdaalen
 Eriksson, Erik, hemmansägare, Gärde
 Eriksson, Karl, " Risselås
 Eriksson, L. E., källarmästare
 Ersson, Anders, hemmansägare, Bonäset
 Ersson, Eric Em., handl., Östersund
 Espmark, E. A., tandläkare
 Espmark, J. E., hemmansägare, Äspnäs
 Espvall, Mattias, nämndeman, "
 Everitt, R., ingenjör †
 Fjällgren, Sixten, tryckeriägare
 Forsberg, F., gårdsägare
 Forsberg, Mattias, hemmansägare, Bonäset
 Frykberg, Ebbe, gymnastikdirektör
 Gabrielsson, Jonas, hemmansäg., Tullingsås
 Gärden, Esbj., bankkassör
 Göhle, Astrid, kassörska
 Göransson, Jonas, hemmansägare, Bonäset
 Hallberg, Yngve, landsfiskal
 Holm, Ada, fru, Jonsgård
 Holm, Erik, skogsmästare, "
 Holm, Ingrid, fröken, "
 Holm, Per, lantbrukare, "
 Holmberg, Carl, folkskollärare, Sveg
 Hoppe, Alvar, postmästare
 Håkansson, Britta, fru, Östersund
 Isaksson, Gölin, fru, Bonäset
 Jacobson, Knut, grosshandl., Östersund
 Jacobsson, Per, länsskogvaktare
 Jakobsson, Anna, lärarinna, Hedningsflokälän
 Johansson, Elias V., ingenjör, Grelsgård
 Johansson, Per, folkskollärare
 Johansson, Zulamith, fru, Grelsgård
 Jonasson, Jonas, kommunalkamrer
 Jonsson, Algot, fjärdingsman
 Jonsson, H. E., nämndeman
 Jönsson, Emma, fru, folkskollärarinna, Strand
 Jönsson, Mattias, nämndeman, Täxan
 Jönsson, Sven, " Risselås
 Klintman, Gusten, bankkassörska
 Krenzisky, J., provinsialläkare
 Larsson, Ebba, fil. mag.
 Larsson, Jöns, hemmansägare, Långåsen
 Larsson, Karl, handl.
 Levander, Anna, fru, fil. mag., Jonsgård
 Levander, Helmer, läroverksadjunkt "
 Lindberg, Carl, fil. lic., Uppsala
 Lindqvist, Bror, hemmansägare, Vallen
 Lundholm, E. Gustaf, järnhandl.
 Lundholm, Rut, fru
 Lundström, Ebba, lärarinna
 Lundström, Signe, lärarinna, Ulriksfors
 Löfvander, Erik, hemmansägare, Öhn
 Löfvenmark, Gunnar, kyrkoherde
 Lögdberg, Asbjörg, fru
 Lögdberg, Ida, fru, lärarinna
 Mattesson, Alfred, rektor
 Mattesson, Hanna, fru
 Mattesson, Oscar, kontorist, Bonäset
 Mattsson, Anna, fru
 Molander, Georg, vandringsrättare, Gärde
 Månsson, Jonas, handl.
 Mårtén, Hans, handl.

Mårtén, Ingeborg, fru, tandläkare
 Mårtén, Uno, handl.
 Mårtén, John, landsfiskal, Svenstavik
 Mårtensson, A. A., handl.
 Mårtensson, Carin, fru
 Mårtensson, Henning, hemmansägare
 Nilsdotter, Betty, lärarinna, Näsvisen
 Nilsson, Greta, fru
 Nilsson, J. A. hemmansägare, Tullingsås
 Nilsson, M., kronjägare, Hallen
 Nilsson, Simon, handl.
 Nordenius, Jacob, handl., Bredkålen
 Nordlund, Johan, hemmansägare, Öhn
 Nordlund, N. E., nämndeman, "
 Nordfors, Dan. Fr., folkskollärare
 Nordvall, Helmer, bankkamrer
 Näslund, Aug., disponent, Bjärträ
 Nyström, J. F., plåtslagarmästare
 Narsjö, Greta, fru, lärarinna, Näsvisen
 Ohlsson, P. W., handl.
 Ohlsson, Harry, hemmansägare, Alavattnet
 Olofsson, B. O., hemmansägare, Bredkålen
 Olofsson, O., f. landstingsman, Jonsgård
 Olofsson, O., bankdirektör
 Olofsson, Sigrd, fru, Tullingsås
 Olofström, Per, hemmansägare, Bredkålen
 Olsén, Emil, skorstensfejarmästare
 Olsson, Anders, hemmansägare, Öhn
 Olsson, Märta, fru, lärarinna
 Persson, Anna K., folkskollärarinna
 Persson, Eric, hemmansägare, Tullingsås
 Persson, Gertrud, fru, Ås
 Persson, Märten, tummare, Öhn
 Persson, P., byggnadssnickare
 Persson, Walfrid, skolvaktmästare
 Ring, Karin, bokhandl.
 Ring, Ulrik,
 Ronne, Anders, folkskollärare
 Ronne, Jenny, fru, barnmorska
 Ronne, Sven, kassör, Näsåker
 Roos, Waldemar, handl.
 Rosén, Lennart, folkskollärare
 Rosenberg, Anders, hemmansägare
 Rönnberg, E. F., skogsinspektör
 Scherman, J. R., direktör
 Siede, H., bankkamrer
 Simonsson, Gunnar, handl.
 Sjöberg, John, handl., Hagalund

Sjöberg, P. K., hemmansägare, Kärrnäset
 Sjölund, N. E., folkskollärare, Ulriksfors
 Stenberg J. F., folkskollärare
 Ström, Per, f. d. kronjägare
 Ström, Rebecka, vävlärarinna
 Strömberg, Lars, skogsmästare, Ockelbo
 Strömberg, Anna, rikstelefonist
 Ström-Jönsson, Brita, fru, lärarinna, Svaninge
 Strömstedt, Gottfr., åkeriägare
 Strömstedt, N. J., hemmansägare, Bonäset
 Sundell, Kristoffer, ångbåtsbefälhavare
 Sunding, S., guldsmed
 Svanberg, M., hemmansägare, S. Öhn
 Svensson, Robert, källarmästare †
 Svensson, Elise, sjuksköterska, Uppsala
 Sällvin, Gunnar, komminister
 Södergård, Brita, fröken, Gärdnäsbyn
 Tallqvist, Gerda, fru, Strand
 Thorvaldsen, Thure, handl.
 Trangius, Mauritz, kronojägare, Våle
 Tuveland, P. W., överlärare
 Tåxhammar, Jonas, hemmansägare, Tåxan
 Wallin, Mia, fröken
 Wallin, Sven, elektriker
 Wallner, J., skogsinspektör, Gåddede
 Widemo, J. N., hemmansägare, Renålandet
 Wik, Anders, " Alavattnet
 Wik, Engelbrekt, " Grelsgård
 Wik, Jöns, " Alavattnet
 Wikström, Johan A., " Vedjeön
 Willman, P. C., kronojägare, Lycksele
 Zeider, Signe, fru, Löfstrand
 Åström, Amaldor, sjökaptän

Styrelse 1934 - 1937.

Jönsson, Mattias, nämndeman, Tåxan
 Löfvenmark, Gunnar, kyrkoherde, v. ordf.
 Mattesson, Alfred, rektor, ordf. o. kassaförv.
 Mårtén, Uno, handl., sekreterare
 Mårtensson, Carin, fru
 Nilsdotter, Betty, lärarinna, Näsvisen
 Olofsson, O., bankdirektör
 Persson, Eric, hemmansägare, Tullingsås
 Ström, Rebecka, vävlärarinna
 Södergård, Brita, fröken, Gärdnäsbyn

Text till bilderna.

BILD 1. Antependium i grönt för Ströms kyrka komponerat av fröken Karin Nilsson, Jämtslöjd; utfört i finnväv av hoptvinnat garn i silke, ylle och linne med bottenmönster av inplockat äkta guld; bokstödet kläddes: samma material och teknik; altarduk av linne med pinnbandsspets; invigt den 17 augusti 1935.

BILD 2. Antependium i vitt för Ströms kyrka komponerat av fröken Karin Nilsson, Jämtslöjd; utfört i snärjväv på vit mönstrad linnebotten med färgskiftningar i rött, rosa, grönt, violett, gult och blått; mönstren i grönt och äkta guld; bokstödet kläddes: samma material och teknik; fransen (ej synlig å bilden) är kopierad efter frans å den gamla "Ringvattenbonaden" i Ströms Hembygdsförenings samlingar; antependiet invigt den 18 januari 1936.

BILD 3. Gård i Tullingsås nr 1 i modererad herrgårdsstil uppförd av bonden och kommunalordföranden Per Ersson (död den 17/6 1885.) Gården kallades förr "Pe-östat" ("hos Per österut"). Byggmästare Olof Engström, inflyttad från Alsen 1878, död i Ström 1901.

BILD 4. Fröken Elise Svenssons gård, Storgatan, Strömsund. Gården uppsatt 1853, färdigbyggd 1855 av fröken Svenssons fader, handl. Nils Svensson i Bredgård (död den 18/5 1880). Stommen utgöres av ett äldre hus från Gärde, som ombyggt i två våningar; de ursprungliga blyinfattade fönstren i senare tid ersatta av nuvarande fönstren och byggnaden höjd.

BILD 5. Gård å Långön, Ström, uppförd av virke från Ströms gamla prästgård. Omkring år 1839 byggdes av komminister Johan Huss, Ströms, så vitt man vet, första prästgård; den revs omkr. 1853 och inköptes av skräddaren Jonas Persson, Långön. Av komminister Magnus Selberg uppfördes en ny prästgård, numera "Selinders gård" (handl. Jonas Amcoff) vid Storgatan i Strömsund, i sin tur ersatt åren 1875—1878 av nuvarande prästgården. Byggnaden ursprungligen en obrädfodrad, rödkritad korsbyggnad.

Föreningsmeddelande.

I föreningens årspublikation 1936 omnämndes framgrävningen av resterna av grunden till Ströms gamla kyrka. Den 7 juni detta år besökte Riksantikvarieämbetets tjänsteman antikvarien Bertil Berthelson och länsantikvarien Eric Festin Strömsund för att besiktiga utgrävningarna. Då den skrivelse Riksantikvarieämbetet med anledning av besöket tillställde föreningen bör vara av intresse för samtliga föreningens medlemmar, tar jag mig friheten att här återge den i sin helhet.

Till Ströms hembygdsförening, Strömsund.

I anslutning till tidigare skriftväxling i ärendet ha länsantikvarien Festin och undertecknad besökt Strömsund den 7 innevarande juni och därvid tillsammans med föreningens ordförande besiktigt de partiellt framgrävda resterna av grunden till Ströms medeltida kyrkobyggnad. I anslutning till besöket får Riksantikvarieämbetet härigenom bekräfta den på platsen under hand träffade överenskommelsen, att föreningen i samråd med vederbörande kyrkliga myndighet är berättigad att vidtaga en mera fullständig undersökning av ruinområdet, i den mån detta kan ske utan olämpligt intrång på enskilda gravplatser. Ämbetet har för sin del icke något att erinra mot, att de konstaterade murarnas sträckning markeras genom råkuggna stenar, vilka inläggas i gångarna resp. inom gravområdena, där detta ske kan, och vilka endast helt obetydligt böra höja sig över den naturliga marknivån. Undersöknings- och markeringsarbetena böra ske i samråd med länsantikvarie Festin i Östersund, vilken torde kunna lämna anvisning på lämplig sakkunnig, som under några dagar kan vara föreningen till hjälp med undersökningsarbeten m. m. Riksantikvarieämbetet motser tacksamt en redogörelse för resultaten av en blivande fortsatt undersökning på platsen.

Slutligen vill Ämbetet uttala sin tillfredsställelse över Ströms hembygdsförenings intresse såväl för den nu föreliggande uppgiften som för andra hembygdsfrågor inom sitt område.

Stockholm den 14 juni 1937.

På Riksantikvarieämbetets vägnar:

Bertil Berthelson.

Riksheraldikersämbetet har nu utarbetat slutgiltigt förslag till vapen för Ströms kommun. Förslaget kommer inom kort att föreläggas kommunalfullmäktige. Vapnet har grönt fält. Det heraldiska tecknet för ström delar fältet i två delar. I den övre delen tre granar och i den nedre delen en plog. Granar, ström och plog i silver.

Ströms kommun har vid sammanträde den 7 november d. å. beviljat föreningen ett anslag under 1938 å 300: — kr., för vilket föreningens styrelse med glädje här frambär sitt varma tack.

Till sist ett tack till medarbetarna i årspublikationen, till dem, som skänkt föreningen en hel del gamla föremål, samt till medlemmarna i föreningen för all hjälp under det gångna verksamhetsåret.

Strömsund i december 1937.

Alfred Mattesson.

Pris 2:- kronor.